

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра конституційного, міжнародного та адміністративного права

Петровська Ірина Ігорівна

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

*методичні вказівки для підготовки до практичних занять здобувачів освіти
денної форми навчання*

Івано-Франківськ, 2024

УДК 340.12
ББК 67.302
П 30

Рекомендовано до видання Вченою радою навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №_ від лютого 2024 року)

Рецензенти:

Зінич Любомир Васильович – кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Адамович Сергій Васильович – завідувач кафедри теорії та історії держави і права навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника доктор історичних наук, професор

ПЗ0 Петровська І.І. Адміністративне право України: методичні вказівки для практичних занять здобувачів освіти денної форми навчання. Івано-Франківськ: навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2024. 62 с.

Методичні вказівки розроблено на основі навчального плану та призначені для підготовки до практичних занять здобувачів освіти денної форми навчання освітнього рівня бакалавр галузі знань право.

Методична розробка включає загальні вказівки та рекомендації для підготовки по кожній з тем курсу, літературу та нормативно-правові акти, контрольні питання, що забезпечують поглиблений аналіз та вивчення навчальної дисципліни «Адміністративне право України».

Посібник призначений для студентів, аспірантів, викладачів.

© Петровська І.І., 2024

© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2024

ЗМІСТ

Вступ	3
Практичні заняття для студентів 1 курсу	
Тема 1. Поняття та основні категорії адміністративного права	6
Тема 2. Публічне адміністрування в системі адміністративно-правового регулювання. Види, форми та методи публічного адміністрування	8
Тема 3. Адміністративно-правові норми і відносини	11
Тема 4. Суб'єкти адміністративного права	15
Тема 5. Забезпечення законності та дотримання дисципліни в публічному адмініструванні. Адміністративно-правові режими	19
Тема 6. Поняття та види публічної служби в Україні	22
Тема 7. Поняття та зміст адміністративної процедури	24
Тема 8. Адміністративна відповідальність та провадження про адміністративні проступки.	25
Практичні заняття для студентів 2 курсу	
Тема 8. Провадження у справах про адміністративні правопорушення. Поняття, види та порядок накладення адміністративних стягнень	28
Тема 9. Поняття, види та процедура надання адміністративних послуг	31
Тема 10. Міжнародні стандарти надання адміністративних послуг та вдосконалення системи надання їх в Україні	33
Тема 11. Правові засади публічного адміністрування в сфері економіки (основи економічного права)	34
Тема 12. Публічне адміністрування будівництва, житлово-комунального господарства та комунікацій (основи інфраструктурного права)	36
Тема 13. Публічне екологічне адміністрування	37
Тема 14. Публічне адміністрування фінансів	39
Тема 15. Публічне адміністрування зовнішньоекономічної діяльності, митної справи, закордонних справ (основи дипломатичного та митного права)	40
Тема 16. Публічне адміністрування оборони (основи права національної безпеки (частина 1)	41
Тема 17. Публічне адміністрування національної безпеки, забезпечення безпеки в надзвичайних ситуаціях (основи права національної безпеки (частина 2)	43
Тема 18. Публічне адміністрування внутрішніх справ	45
Тема 19. Публічне адміністрування юстиції та антикорупційної діяльності	46
Тема 20. Організація публічного адміністрування в інформаційній сфері (основи інформаційного права)	47
Джерела для підготовки	49

ВСТУП

Адміністративне право є однією з галузей публічного права України. За допомогою засобів адміністративного права (норми, відносини, законодавство, компетенція суб'єктів, способи реалізації норм) здійснюється зовнішнє вираження і юридичне оформлення публічного інтересу в державі та суспільстві.

На сучасному етапі розвитку суспільства адміністративне право України є однією з провідних галузей українського публічного права, нормами якого регулюються суспільні відносини діяльності публічної адміністрації (адміністрування), що складаються сфері організації діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування (публічних органів, публічної влади), організації роботи публічних службовців; проходження публічної служби, притягнення до адміністративної відповідальності та надання адміністративних послуг.

Адміністративне право є також однією з фундаментальних юридичних дисциплін, яка передбачає вивчення значного комплексу теоретичних положень та правових інститутів, великого масиву нормативно-правових актів, що містять адміністративно-правові норми і визначають правовий статус різних суб'єктів публічної влади, а також широкого діапазону суспільних відносин організаційно-розпорядчого характеру з урахуванням особливостей різних сфер життєдіяльності суспільства.

Адміністративне право тісно пов'язане з публічною владою. Діяльність публічної адміністрації, що є предметом вивчення адміністративного права, характеризується правовідносинами між представниками легальної влади, а також між публічними органами (суб'єктами владних повноважень) та особами приватного права, наприклад щодо провадження за зверненням громадян чи про застосування заходів адміністративного примусу, притягнення до адміністративної відповідальності, надання адміністративних послуг (реєстраційних, дозвільних, соціально-захисних), публічного контролю та інших адміністративно-правових інститутів, які в своїй сукупності утворюють окрему галузь права в правовій системі за принципами і умовами галузевого поділу на загальну, особливу та спеціальну частини.

Дана навчальна дисципліна має велике значення для підготовки фахівців юридичних спеціальностей, оскільки надає необхідні правові основи та навички аналізу й застосування нормативно-правових актів, без яких неможливе повноцінне засвоєння знань щодо механізму прийняття рішень органами державної влади та місцевого самоврядування (публічною адміністрацією). Вона тісно взаємодіє з Конституційним правом, Адміністративним процесуальним правом, Трудовим правом, Господарським правом, Цивільним правом тощо.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Адміністративне право України» є:

- ознайомлення студентів зі змістом, суттю основних категорій адміністративного права;
- формування у студентів знань теоретичних та історичних основ адміністративної та адміністративно-процедурної діяльності;
- формування уміння практичного використання норм адміністративного права;
- формування навичок опрацювання та складання адміністративно-процесуальних документів;

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти у результаті вивчення дисципліни повинні:

знати:

- зміст та особливості публічного адміністрування;
- порядок здійснення публічного адміністрування, його функції, форми та методи;
- особливості адміністративно-правового регулювання діяльності публічної адміністрації;
- поняття адміністративного проступку про процедуру притягнення до адміністративної відповідальності;
- поняття та процедуру надання адміністративних послуг;
- систему та повноваження органів публічної влади та організацію адміністрування різних сфер життєдіяльності суспільства в Україні;

вміти:

- порівнювати і аналізувати норми адміністративного законодавства;
- тлумачити і застосовувати чинне адміністративне законодавство;
- узагальнювати правову практику та робити відповідні висновки;
- на основі адміністративного законодавства вирішувати практичні завдання.

Важливо забезпечити правильну організацію як безпосереднього проведення семінарських занять, так і самостійної роботи студентів при підготовці до них. При цьому, основною метою є глибше, детальніше розуміння норм адміністративного законодавства, їх теоретичного підґрунтя, системний аналіз механізмів реалізації, вміння тлумачити і застосовувати правові приписи.

Кожна тема прикладного заняття розпочинається з методичних рекомендацій, що включають узагальнену інформацію про основні положення даної теми, а також методичні поради до її вивчення, які коротко визначають особливості теми, допомагають обрати правильний підхід до її аналізу, визначити проблемні питання та систематизувати вивчення матеріалу. Крім того, до кожної теми пропонується перелік наукової літератури (номера із загального списку джерел), ознайомлення з якою сприятиме правильному та ґрунтовному засвоєнню теми. Також, наводиться перелік нормативно-правових актів, які становлять необхідну законодавчу базу регулювання адміністративних правовідносин.

До всіх тем семінарських занять подається перелік питань, які будуть розглядатися на занятті, а також контрольні питання, відповідь на які вимагає від студентів самостійно мислити в площині теми, яка ними вивчається. Це вчить студентів робити власні висновки, узагальнювати чи навпаки конкретизувати окремі положення теми, проводити порівняльно-правовий аналіз нормативних приписів, тлумачити норми, тощо і забезпечує глибше засвоєння матеріалу.

До ряду тем семінарських занять включені практичні завдання (тести, задачі), які передбачають юридичний аналіз відносин, кваліфікацію юридичних фактів, вирішення правових конфліктів, конкретних ситуацій. Для правильного виконання таких завдань, студентам необхідно, в першу чергу, проаналізувати коло відносин, які склалися, та вибрати правові норми, що підходять для врегулювання в даному випадку.

Якщо від студентів вимагається здійснення правової кваліфікація, необхідно провести юридичну оцінку фактичних обставин справи шляхом віднесення

конкретного випадку до сфери дії певних юридичних норм. Відповідь на задачі, в яких пропонується розв'язати конкретну проблемну ситуацію, повинна бути обґрунтованою, з посиланням на норми законодавства.

При підготовці до семінарських занять, студентам рекомендується робити певні нотатки чи розгорнуті плани відповіді по кожному питанню. Також, з врахуванням індивідуальних здібностей, слід у найбільш зручній формі підготувати відповіді на контрольні питання та практичні завдання. Зокрема, занотувати формулювання відповідей в зошиті, вказати номери статей, їх положення. При розв'язанні практичних завдань необхідно записувати відповіді на задачі, тести, правові висновки по справі, для того, щоб надати змогу викладачу оцінити рівень підготовки до заняття та засвоєння матеріалу.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

1 КУРС НАВЧАННЯ

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ КАТЕГОРІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

При вивченні даної теми студентам доцільно звернути увагу на соціальне призначення адміністративного права. Одночасно, метою адміністративного права є закріплення таких форм і напрямків діяльності публічних органів, їх посадових осіб, які б забезпечували повсякденний демократичний режим цих відносин на основі непорушності конституційних прав і свобод людини і громадянина.

Студентам важливо акцентувати свою увагу на тому, що адміністративне право має давню історію. Перші адміністративні норми появилися у правових системах Стародавнього Сходу та античного Заходу. Як самостійна галузь права адміністративне право бере свій початок у XVIII столітті. Саме у Франції сформувалося спочатку поліцейське законодавство, потім - поліцейське право, яке переросло в «право управління» (друга половина XIX ст., Німеччина), а пізніше стало базою для розвитку адміністративного права.

При вивченні предмету адміністративного права важливо знати, що проведення адміністративної реформи в Україні викликало об'єктивну необхідність його переосмислення.

При вивченні методу адміністративного права слід звернути увагу на те, що в ньому використовуються як загальні методи правового регулювання: імперативний із ознаками альтернативності в поведінці суб'єктів владних повноважень, які реалізуються шляхом: а) використання приписів; б) встановлення заборон; в) надання дозволів; так і спеціальні, притаманні тільки цій галузі: субординації, координації, реординації, адміністративного договору, реєстрації, стимулювання, інвестицій та ін.

У розв'язанні завдань адміністративної реформи вирішальну роль має відіграти адміністративне право, оскільки воно органічно пов'язане з виконавчою діяльністю, являючи собою, з одного боку, її правові засади, а з іншого — важливий засіб, інструмент її здійснення (публічне адміністрування). Оскільки адміністративне право відстає від вимог сьогодення, неповно і суперечливо регулює суспільні відносини, не забезпечує утвердження пріоритету прав і свобод людини у її стосунках із державою, виникла нагальна потреба реформування адміністративного права.

Реформа адміністративного права має на меті:

— переосмислити принципові науково-методологічні засади цієї фундаментальної галузі права з урахуванням наслідків руйнування колишньої тоталітарно-державної системи і утвердження нових політико-ідеологічних та соціально-економічних орієнтирів історичного розвитку українського суспільства;

— трансформувати зміст і систему чинного адміністративного законодавства відповідно до потреб якісної зміни ролі адміністративного права у регулюванні взаємовідносин між державою і людиною, а також більш ефективного здійснення державного управління в різних сферах суспільного життя;

— сприяти більш ефективному використанню адміністративного законодавства як основи правового супроводження самої адміністративної реформи. При вивченні

даної теми необхідно звернути увагу на проект Концепції реформи адміністративного права України.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1

Питання для обговорення:

1. Історія становлення адміністративного права.
2. Камералістика, поліцейське право, радянське адміністративне право та сучасне адміністративне право.
3. Становлення предмету сучасного адміністративного права.
4. Ознаки та функції адміністративного права.
5. Адміністративне право як галузь права, навчальна дисципліна та наука.
6. Адміністративна реформа і стратегія розвитку України. Адміністративне право і адміністративна реформа.
7. Поняття і сутність предмету адміністративного права.
8. Методи адміністративного права.

Контрольні питання:

1. В чому проявляється соціальне призначення адміністративного права?
2. Назвіть критерії класифікації джерел адміністративного права.
3. Які є функції адміністративного права?
4. Назвіть історичні етапи становлення адміністративного права.
5. Яка мета адміністративної реформи?

Практичні завдання:

1. Доповніть таблицю

Адміністративне право України

Галузь національного права	Наука	Навчальна дисципліна
Публічна, фундаментальна галузь права, предметом вивчення якої є публічне адміністрування (діяльність публічної адміністрації, а саме органів державної влади та місцевого самоврядування, в тому числі надання адміністративних послуг), притягнення до адміністративної відповідальності та процедури публічного управління у різних сферах суспільного життя.		

2. Назвіть та розкрийте основні напрямки адміністративної реформи в Україні?
3. Яких позитивних змін має зазнати адміністративне законодавство у ході адміністративної реформи?
4. Накресліть схему: групи відносин предмету адміністративно-правового регулювання.

Джерела для підготовки:

1-14

ТЕМА 2. ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ В СИСТЕМІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ. ВИДИ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

При підготовці до даної теми занять студентам потрібно звернути увагу на основні категорії адміністративного права: публічне управління (адміністрування), адміністративна діяльність, адміністративна процедура та адміністративний процес, принципи адміністративного права та публічного адміністрування. Публічна влада поділяється на державну владу та місцеве самоврядування.

Відповідно до ст. 6 Конституції України *державна влада здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу і судову гілки влади*. Цей загальновизнаний у світовій державотворчій практиці принцип став своєрідною альтернативою пануванню в нашій країні в недалекому минулому тоталітаризму партійно-державної влади. Водночас розуміння принципу поділу влади має враховувати очевидну умовність досить поширеного уявлення про самостійне (а тим більше - цілком автономне) існування різних гілок влади. Нагадаємо, що у класичній теорії поділу влади її основний автор - французький політичний мислитель Шарль Луї Монтеск'є - говорив не стільки про поділ змісту самої влади, скільки про: а) політичний поділ праці з керівництва державою; б) розподіл владних повноважень між різними соціальними верствами. Зміст публічної влади, як основної категорії адміністративного права включає у себе (у вузькому розумінні) державну владу та місцеве самоврядування.

Державна влада як вияв здатності держави до прийняття обов'язкових до виконання рішень і вжиття заходів щодо забезпечення, в тому числі примусового, цього виконання - *явище цілісне*. Вона інтегрує всі прояви політичної волі народу - єдиного джерела (суверена) влади в державі. Акцентування на власне поділі влади небезпечно тим, що може ускладнювати сприйняття необхідності забезпечення плідного поєднання, ефективною співпраці гілок влади з метою виконання основних цілей та функцій, що стоять перед державою. *Поділяється не сама влада, а структурно-функціональний механізм її здійснення*. Це означає, що державний апарат як цілісна сукупність органів, що представляють державу, формується за функціональною та суб'єктною (інституційною) ознаками. В першому випадку поділ влади означає виділення основних функціональних видів діяльності держави: 1) законотворення; 2) виконання законів; 3) правосуддя. В другому — означає розмежування у структурному устрої держави різних видів державних органів: 1) законодавчих; 2) виконавчих; 3) судових (і це — тільки основні види) з притаманними їм державно-владними повноваженнями.

Окрім принципу поділу влади використовується і принцип об'єктивної необхідності при створенні органів держави: наприклад кожна сучасна країна повинна мати свій центральний банк, військо тощо. Такі органи державної влади та посади – формуються на основі історії розвитку самої країни.

Сучасне поняття «публічне адміністрування» характеризує діяльність публічної адміністрації та запозичене з Європейської правової науки. Публічне адміністрування є основою публічного управління.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №2

Питання для обговорення:

1. Система адміністративного права: поняття та види адміністративно-правових інститутів, підгалузей, норм.
2. Основи адміністративного процесу та процедури.
3. Поняття провадження, стадії провадження, процесуального етапу провадження, процесуальної дії.
4. Групи адміністративних проваджень.
5. Адміністративна діяльність.
6. Поняття та види джерел адміністративного права.
7. Поняття та види принципів адміністративного права.
8. Принцип верховенства права та законності в адміністративному праві.
9. Принцип належного урядування.
10. Співвідношення адміністративного права з іншими галузями права.

Контрольні питання:

1. Що таке процесуальна дія? Як визначити поняття, яке охоплює сукупність процесуальних дій?
2. Назвіть елементи системи адміністративного права.
3. Порівняйте категорії «адміністративне законодавство» і «система адміністративного права».
4. Розкрийте зміст спеціальної частини адміністративного права.

Практичні завдання:

1. Заповніть таблицю

Загально-правові принципи	Спеціальні адміністративно-правові принципи

2. Зробіть порівняльний аналіз понять: адміністративний процес та адміністративна процедура.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №3

Питання для обговорення:

1. Публічне адміністрування та управління: загальне поняття і соціальна природа.
2. Співвідношення понять: публічне управління, державне управління, муніципальне управління, публічне урядування, адміністративне урядування.
3. Види публічного адміністрування.
4. Поняття державного управління у широкому і вузькому розумінні.
5. Співвідношення державного управління і виконавчої влади.
6. Державне регулювання і державне управління: співвідношення понять.

7. Поняття та стадії організаційного-управлінського провадження, як групи відносин що вивчається адміністративним правом.

Контрольні питання:

- 1) Які види управління Ви знаєте?
- 2) Який вид управління є найбільш об'ємним? Обґрунтуйте відповідь.
- 3) Назвіть ознаки соціального управління.
- 4) Дайте визначення поняття державного управління.
- 5) Перелічіть види форм публічного адміністрування.
- 6) Для якої мети використовується переконання як метод державного управління?

Практичні завдання:

1. Використовуючи будь-який адміністративно-правовий закон (кодекс) випишіть основні напрямки державного регулювання, державної політики відповідної галузевої групи відносин.
2. Які, на Вашу думку, заходи із вдосконалення публічного управління в Україні, повинні бути вжиті у першу чергу?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №4

Питання для обговорення:

1. Поняття та призначення методів публічного адміністрування.
2. Ознаки та класифікація методів публічного адміністрування.
3. Форми публічного адміністрування.
4. Поняття та класифікація актів публічного адміністрування.
5. Нормотворча діяльність (провадження).
6. Вимоги до актів публічного адміністрування та наслідки їх недотримання.
7. Нормативні та індивідуальні акти адміністрування.
8. Особливості муніципального адміністрування.
9. Переконання як метод державного управління/адміністрування.
10. Поняття та ознаки адміністративного примусу.
11. Класифікація актів адміністративного примусу. Адміністративно-запобіжні заходи. Заходи адміністративного припинення, заходи адміністративної відповідальності.
12. Порівняльний аналіз переконання та примусу.
13. Адміністративний договір: поняття та види. Ознаки адміністративного договору.
14. Характеристика адміністративного договору як форми управління.
15. Поняття та ознаки електронного урядування.

Контрольні питання:

- 1) Назвіть види заходів адміністративного примусу.
- 2) Порівняйте між собою три види заходів адміністративного примусу.
- 3) В чому суть адміністративного примусу? Яка потреба в ньому?
- 4) Назвіть 4 адміністративні договори.
- 5) Які ознаки переконання?

Практичні завдання:

1. Який порядок та строк оприлюднення законів України, інших актів Верховної Ради України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України в друкованих

виданнях, які з них є офіційними. Чи можливе оприлюднення зазначених вище нормативно-правових актів через телебачення і радіо?

2. Проаналізуйте зазначені нижче документи і, виходячи з класифікації актів управління, вкажіть до яких видів вони належать:

1) Постанова Кабінету Міністрів України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади».

2) Рішення Івано-Франківської місцевої ради «Про затвердження правил благоустрою м. Івано-Франківськ».

3) Указ Президента України «Про почесні звання»

4) Розпорядження Президента України «Про звільнення А.Воробійової з посади голови Миколаївської районної державної адміністрації Миколаївської області».

5) Регулювання дорожнього руху працівником патрульної поліції на перехресті у зв'язку з поломкою світлофора.

6) Наказ керівника державного підприємства про призначення на посаду інженера-технолога М.

3. Проаналізуйте правову природу, вид та характер форми управлінської діяльності: Відбулось засідання Кабінету Міністрів України.

Джерела для підготовки:

1-190

ТЕМА 3. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ НОРМИ І ВІДНОСИНИ

Вивчення даної теми необхідно розпочати з того, що обов'язковим елементом механізму адміністративно-правового регулювання виступають адміністративно-правові норми, тобто правила поведінки, які встановлюються або санкціонуються державою і є обов'язковими для виконання.

Адміністративно-правові норми займають особливе місце в системі права не тільки України, але й інших держав, оскільки вони регулюють особливі суспільні відносини - відносини у сфері публічного управління, тобто забезпечують організацію і діяльність державного апарату і місцевого самоврядування, взаємовідносини людини і держави та ін. Слід особливу увагу звернути на те, що в умовах адміністративної реформи адміністративно-правові норми повинні відіграти важливу роль в утвердженні конституційного постулату: у взаємовідносинах людини з державою, в особі державних органів центральною постаттю виступає людина.

Адміністративно-правові норми досить різноманітні. їх можна класифікувати на різні види в залежності від підстави класифікації, зокрема:

за змістом : матеріальні і процесуальні;

за часом дії : постійні і тимчасові;

за юридичною силою : норми законів і норми підзаконних нормативних актів;

за адресатами : такі, що регулюють діяльність державних органів і їх службовців, недержавних утворень, громадян;

за методом дії : на заборонні, зобов'язуючі, рекомендаційні, стимулюючі, уповноважуючі;

за дією в просторі: загальні і місцеві;

за дією за колом осіб: загальні і спеціальні та ін.

Вивчення сутності адміністративно-правових норм неможливе без з'ясування їх структури, тобто внутрішньої побудови, яку складають: гіпотеза, диспозиція, санкція.

При вивченні даної теми студентам слід звернути увагу на форми реалізації адміністративно-правових норм, а саме: використання, виконання, дотримання, застосування. Застосування, на відміну від інших форм, є державно-владною діяльністю, яка здійснюється за наявності певних умов і не залежить від бажання уповноваженого суб'єкта, як це має місце при використанні, дотриманні, виконанні.

Важливо знати, що адміністративно-правові відносини є важливою складовою механізму адміністративно-правового регулювання. Будучи різновидом правових відносин, вони мають такі ж ознаки, як останні. Поряд із цим, слід звернути увагу на те, що їм властиві певні особливості, зокрема:

- обов'язковою стороною виступає державний орган або його посадова особа;
- права і обов'язки сторін цих відносин пов'язані з діяльністю органів державного управління;
- як правило, відносини будуються за принципом "влада-підпорядкування";
- у випадку порушення адміністративно-правової норми відповідальність настає перед державою;
- вони можуть виникати за ініціативою будь-якого суб'єкту адміністративного права і при цьому згоди іншої сторони не треба;
- спори, які виникають між сторонами, в більшості випадків, розглядаються в адміністративному порядку та ін.

Важливо звернути увагу на класифікацію адміністративно-правових відносин, а саме: вертикальні і горизонтальні; матеріальні і процесуальні; регулятивні і охоронні; односторонні і двосторонні та ін.

Структуру адміністративно-правових відносин складають: об'єкт (дія, поведінка людей, матеріальні предмети, речі), суб'єкт (громадяни, особи, державні органи, підприємства, установи, організації та ін.), зміст (сукупність прав і обов'язків сторін).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №5

Питання для обговорення:

1. Поняття адміністративно-правової норми
2. Структура адміністративно-правової норми
3. Види адміністративно-правових норм
4. Реалізація адміністративно-правових норм.
5. Джерела адміністративного права та систематизація адміністративно-правових норм.

Контрольні питання:

- 1) Назвіть ознаки адміністративно-правових норм.
- 2) Яка структура адміністративно-правових норм?
- 3) Які види гіпотез Ви знаєте?
- 4) Які види санкцій в адміністративному праві застосовуються?
- 5) Що таке реалізація правових норм?
- 6) Які види реалізації правових норм є та в чому відмінність між ними?

Практичне завдання:

Практичне завдання полягає у класифікації студентами норм адміністративного права за деякими із існуючих критеріїв. Класифікація здійснюється шляхом складання класифікаційних таблиць.

Класифікаційна таблиця 1.

Критерій класифікації: спрямованість змісту.

№	Класифікаційні групи	Назва нормативного акту, зміст норми
1	Закріплюючі правове становище суб'єктів	
2	Закріплюючі форми і методи адміністрування	
3	Закріплюючі порядок проходження служби	
4	Закріплюючі засоби забезпечення законності	

Класифікаційна таблиця 2.

Критерій класифікації: форма припису.

№	Класифікаційні групи	Назва нормативного акту, зміст норми
1	Зобов'язуючі	
2	Забороняючі	
3	Уповноважуючі	
4	Рекомендуючі	

Класифікаційна таблиця 3.

Критерій класифікації: галузева належність.

№	Класифікаційні групи	Назва нормативного акту, зміст норми
1	Матеріальні	
2	Процесуальні	

Класифікаційна таблиця 4.

Критерій класифікації: повнота викладених велінь.

№	Класифікаційні групи	Назва нормативного акту, зміст норми
1	Визначені	
2	Бланкетні	

Класифікаційна таблиця 5.

Критерій класифікації: адресати.

№	Класифікаційні групи	Назва нормативного акту, зміст норми

1	Органи виконавчої влади	
2	Законодавча влада	
3	Об'єднання громадян	
4	Державні службовці	
5	Громадяни України	
6	Суб'єкти підприємницької діяльності	
7	Органи місцевого самоврядування	

Класифікаційна таблиця 6.

Критерій класифікації: межа дії.

№	Класифікаційні групи	Назва нормативного акту, зміст норми
1	Діючі на території України	
	Діючі на частині території України	
2	Діючі у часі – строкові	
3	Діючі у часі – безстрокові	
4	Діючі для людей	
5	Діючі для багатьох підприємств, установ, організацій	
6	Діючі для конкретної особи	

Класифікаційна таблиця 7.

Критерій класифікації: ступінь спільності.

№	Класифікаційні групи	Назва нормативного акту, зміст норми
1	Загальні	
2	Галузеві	
3	Міжгалузеві	
4	Місцеві	

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №6

Питання для обговорення:

1. Сутність адміністративно-правових відносин. Основні риси адміністративно-правових відносин.
2. Адміністративно-правові та суспільні відносини.
3. Адміністративно-правові відносини та адміністративно-правові норми.
4. Адміністративно-правові відносини та юридичні факти.
5. Особливості адміністративно-правових відносин.
6. Види адміністративно-правових відносин.

Контрольні питання:

- 1) Яка структура адміністративно-правових відносин?
- 2) Які особливості адміністративно-правових відносин?
- 3) Що таке юридичні факти?
- 4) Які є види юридичних фактів?

Практичне завдання:

Вкажіть на юридичні факти, у зв'язку з якими виникають адміністративно-правові відносини:

1. Самовільне захоплення громадянином земельної ділянки і будівництво гаража.
2. Укладення між громадянами договору купівлі-продажу.
3. Втеча з-під варти засудженого.
4. Досягнення особою 16-ти річного віку.
5. Службова атестація.
6. Неприбуття у військкомат при отриманні повістки.
7. Скоєння дрібного хуліганства.
8. Неправильне нарахування зарплатні.

Джерела для підготовки:

1-10, 12, 13, 27, 40-48, 60, 88-190

ТЕМА 4. СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

В адміністративному праві під суб'єктом розуміють носія (власника) прав та обов'язків у сфері публічного управління, які передбачені адміністративно-правовими нормами, здатного надати права реалізовувати, а покладені обов'язки виконувати. З поняттям суб'єкта адміністративного права пов'язаний адміністративно-правовий статус, який є частиною правового статусу особи.

З цього визначення випливає, що «претендент» на статус суб'єкта адміністративного права за своїми особливостями потенційно здатний бути носієм суб'єктивних прав та обов'язків у сфері державного управління, тобто повинен мати комплекс соціальних передумов, що дозволяють надати йому суб'єктивні права та обов'язки.

До таких особливостей (соціальних передумов) належать: а) зовнішня відокремленість, яка характеризується наявністю системоутворюючих ознак; б) персоніфікація в суспільних відносинах управлінського типу, тобто виступ у вигляді єдиної особи - персони; в) здатність виражати і здійснювати або персоніфіковану волю у відносинах з державою, або державну волю у процесі адміністративно-правового регулювання суспільних відносин. Особа, яка має названі особливості, набуває статусу суб'єкта тільки в тому разі, якщо держава чи територіальна громада, використовуючи адміністративно-правові норми, робить його носієм (власником) прав та обов'язків, які реалізуються останнім у сфері публічного управління або притягнення до адміністративної відповідальності.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №7

Питання для обговорення:

1. Поняття та ознаки суб'єктів адміністративного права.
2. Поняття адміністративно-правового статусу особи.
3. Елементи адміністративно-правового статусу.
4. Поняття та характеристика суб'єкта владних повноважень.
5. Відмінності адміністративно-правового статусу від цивільно-правового. Поняття юридичної особи публічного права.

6. Фізичні особи як суб'єкти адміністративного права.

7. Види фізичних осіб та їх адміністративно-правовий статус:

7.1. громадяни України,

7.2. публічні службовці,

7.3. фізичні особи на політичних посадах,

7.4. особи без громадянства, з подвійним громадянством, іноземці, біженці, вимушені переселенці,

7.5. закордонні українці,

7.6. пенсіонери, студенти,

7.7. військовослужбовці, учасники АТО, малозабезпечені сім'ї, інваліди

7.8. інші фізичні особи зі спеціальним адміністративно-правовим статусом.

Контрольні питання:

- 1) Як співвідносяться поняття суб'єкт адміністративного права та суб'єкт адміністративних правовідносин?
- 2) Чи залежить адміністративна дієздатність від віку, статі, освіти і чим вона відрізняється від цивільної?
- 3) Чи може громадянин України бути обмежений у виїзді за межі території України? Хто і в якому порядку оформляє і видає громадянам документи на в'їзд і виїзд з країни?
- 4) Порівняйте статус іноземця, що постійно проживає на території України і біженця.
- 5) Ким і на підставі яких нормативно-правових актів здійснюється реєстрація громадян України за місцем їх проживання?

Практичні завдання:

1. Студент Х класифікуючи права і обов'язки громадян у сфері виконавчо-розпорядчої діяльності на абсолютні і відносні, в якості прикладів навів нижчеперелічені:

Абсолютні права і обов'язки: проходити військову службу, реєструвати факти народження і смерті, платити податки, дотримуватися режиму тиші і спокою у квартирах і гуртожитках після 22 години; отримувати інформацію про діяльність органів державної влади; звертатися до органів державної влади і місцевого самоврядування; змінювати прізвище; не розкривати державну таємницю.

Відносні права і обов'язки: створювати громадські організації, набувати статус державного службовця, видавати газету, отримувати земельну ділянку, відправляти дітей до школи, отримувати медичну допомогу.

Чи мають місце помилки у відповіді?

2. Громадяни Російської Федерації – Іванов, Петров, Сидорів, що постійно проживають на території України вирішили застосувати свої здібності на території України. Іванов після проходження конкурсу на заміщення вакантної посади був прийнятий на роботу в якості викладача іноземної мови у вузі. Петров, маючи вищу економічну освіту і досвід роботи у відповідній галузі, подав документи для проходження конкурсу на заміщення посади спеціаліста відділу реєстрації платників податків Івано-Франківської податкової інспекції. Сидорів побажав проходити у Збройних силах України службу за контрактом. До здивування останніх, ДПІ у м. Івано-Франківську не було допущено Іванова до участі у конкурсі, а Петрову відмовили в укладенні контракту, хоча вони і послали на

конституцію України, яка забороняє будь-які форми дискримінації громадян за ознаками національності. Яка Ваша думка з цього приводу?

3. Які з перелічених положень є невірними:

- Особи без громадянства мають право займатися в Україні інвестиційною, а також зовнішньоекономічною та іншими видами підприємницької діяльності, передбаченими законодавством України.
- Іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають в Україні, а також яким надано статус біженця в Україні, користуються медичною допомогою нарівні з її громадянами.
- Іноземці та особи без громадянства можуть бути членами політичних партій України.
- Іноземці та особи без громадянства можуть укладати і розривати шлюби з громадянами України та іншими особами відповідно до законодавства України.
- Іноземці та особи без громадянства не можуть обирати і бути обраними до органів державної влади та самоврядування, а також брати участь у референдумах.
- На іноземців та осіб без громадянства поширюється загальний військовий обов'язок, вони проходять військову службу в Збройних Силах України та інших військових формуваннях, створених відповідно до законодавства України нарівні з громадянами України.
- Іноземець та особа без громадянства, який вчинив адміністративне правопорушення, після відбуття призначеного йому покарання чи виконання адміністративного стягнення може бути видворений за межі України.
- Іноземцю та особі без громадянства, який порушує законодавство України, якщо ці порушення не передбачають адміністративної або кримінальної відповідальності, може бути скорочено визначений йому термін перебування в Україні.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №8

Питання для обговорення:

1. Президент України (як публічний службовець) та його адміністративно-правовий статус
2. Народний депутат як суб'єкт адміністративного права.
3. Адміністративно-правовий статус Кабінету Міністрів України як найвищого органу в системі органів виконавчої влади.
4. Характеристика юридичної особи публічного права. Відмінність юридичних осіб публічного та приватного права. Види юридичних осіб публічного права.
5. Адміністративно-правовий статус навчального закладу. Акредитація навчальних закладів (акредитацій на процедура/провадження).
6. Адміністративно-правовий статус студента.
7. Центральні органи виконавчої влади.
8. Поняття та статус територіальних органів центральних органів виконавчої влади
9. Завдання центральних органів виконавчої влади.
- 9.1. Міністерство як центральний орган виконавчої влади, який реалізує політику

у відповідних сферах життєдіяльності суспільства;

9.2. Державні служби як центральні органи виконавчої влади;

9.3. Державні агентства як центральні органи виконавчої влади;

9.4. Державні інспекції як центральні органи виконавчої влади;

9.5. Центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом.

9.6. Національні комісії з регулювання ринків природних монополій.

10. Місцеві державні адміністрації як суб'єкти адміністративного права.

11. Адміністративно-правовий статус голови місцевої державної адміністрації (за видами місцевих адміністрацій).

Контрольні питання:

1) Які ознаки адміністративно-правового статусу Президента України?

2) Для чого утворювати територіальні органи центральних органів виконавчої влади?

3) Які є види центральних органів виконавчої влади?

4) Відмежуйте поняття: загальна та спеціальна компетенція

5) Яка процедура утворення юридичних осіб публічного права?

Практичне завдання: Зобразіть схематично систему діючих органів виконавчої влади трьох рівнів із зазначенням назв усіх центральних органів виконавчої влади.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №9

Питання для обговорення:

1. Адміністративно-правовий статус органів місцевого самоврядування.

2. Територіальна громада як суб'єкт адміністративних відносин.

3. Внутрішня організація роботи громади: форми діяльності, акти управління, які приймаються.

4. Служба в органах місцевого самоврядування.

5. Об'єднана територіальна громада як суб'єкт адміністративного права.

6. Підприємства, установи, організації як суб'єкти адміністративного права. Організаційно управлінська діяльність на державних та у комунальних підприємствах, установах, організаціях.

7. Міжнародні стандарти публічного менеджменту для юридичних осіб публічного права.

8. Громадські об'єднання як суб'єкти адміністративного права.

9. Громадські організації та громадські спілки.

10. Молодіжні громадські організації.

11. Адміністративно-правовий статус політичних партій.

Контрольні питання:

6) Де визначено міжнародні стандарти публічного менеджменту?

7) Хто може створювати молодіжні громадські організації?

8) Які є види виконавчих органів місцевого самоврядування?

9) Що таке громадське об'єднання?

10) Що таке делегування повноважень?

Практичні завдання:

1. Доповніть таблицю:

	Органи виконавчої влади	Органи місцевого самоврядування
--	-------------------------	---------------------------------

Всеукраїнській рівень	Кабінет Міністрів України Міністерства, служби, агентства, інспекції, органи виконавчої влади зі спеціальним статусом	
Обласний рівень		
Районний рівень		
Село, селище, місто	територіальні органи центрального органів виконавчої влади, місцеві державні адміністрації	Сільській, селищний міський голова Сільська, селищна, міська рада Виконавчий комітет Сільської, селищної, міської рада Голова об'єднаної територіальної громади староста

2. Наукою адміністративного права вироблено декілька критеріїв класифікації органів виконавчої влади: залежно від територіального масштабу діяльності - центральні, регіональні, місцеві, міжтериторіальні органи; залежно від порядку вирішення підвідомчих питань - єдиноначальні та колегіальні органи; залежно від предмета спрямованості компетенції - органи управління господарським виробництвом, економікою, сферою соціального обслуговування та ін.; залежно від обсягу і характеру компетенції - органи загальної, галузевої, спеціальної компетенції.

Дайте характеристику нижченаведеним органам виконавчої влади з точки зору всіх зазначених критеріїв: Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, Антимонопольний комітет України, Івано-Франківська Обласна державна адміністрація; Податкова інспекція у м. Івано-Франківську; Калуська об'єднана податкова інспекція, Івано-Франківське регіональне відділення Фонду державного майна, Рада міністрів АРК, Міністерство фінансів.

3. Ким і в якому порядку формуються наступні суб'єкти адміністративного права: Кабінет Міністрів України, Івано-Франківська обласна рада, Рожнятівська районна державна адміністрація, ПАТ «ТерміТ», клуб органічного землеробства.

Джерела для підготовки:

1-191

ТЕМА 5. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ТА ДОТРИМАННЯ ДИСЦИПЛІНИ В ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ РЕЖИМИ

При вивченні даної теми, слід усвідомити, що забезпечення законності передбачає необхідність створення системи її гарантій, а саме: загальні передумови (політичні, економічні, ідеологічні, організаційні, юридичні) і спеціальні юридичні,

організаційно-правові засоби забезпечення законності (контроль і державно-правовий примус).

Варто мати на увазі, що основними способами забезпечення законності і дисципліни є контроль, нагляд і звернення громадян.

Контроль - це основний спосіб забезпечення законності, головними напрямками здійснення якого є: а) додержання планової, фінанси, ціноутворюючої, договірної, технологічної, виконавчої, трудової та ін. видів державної дисципліни; б) використання державних ресурсів; в) виконання вимог природоохоронного законодавства; г) підбір і розміщення кадрів у державному секторі; д) виконання соціальних програм та ін.

При вивченні сутності контролю, необхідно звернути увагу на його зміст:

1. спостереження за функціонуванням підконтрольного суб'єкту, одержання об'єктивної інформації про виконання ним правил і доручень;
2. аналіз зібраної інформації, виявлення тенденцій, причин, розробка прогнозів;
3. прийняття заходів щодо запобігання порушень законності і дисципліни, шкідливих наслідків, шкоди, в тому числі припинення протиправних дій з метою недопущення нових порушень;
4. обліку конкретних порушень, визначення їх причин і умов;
5. виявлення винних, притягнення їх до відповідальності.

Важливе місце відводиться нагляду за дотриманням законності і дисципліни у державному управлінні. Контроль слід відрізнити від нагляду. Нагляд буває судовий, прокурорський та адміністративний. Судовий контроль здійснюють: Конституційний Суд України, суди загальної компетенції тощо.

Важливим для студента є розуміння того, що адміністративний нагляд є найбільш об'ємним і різноманітним і суттєво відрізняється від судового і прокурорського нагляду тим, що:

- контролюючий суб'єкт є суб'єктом владних повноважень;
- основною метою є забезпечення безпеки громадян, суспільства, держави (а судового і прокурорського — забезпечення законності в країні);
- має спеціалізований характер, тобто направлений на дотримання спеціальних правил (санітарних, ветеринарних, пожарних, митних та ін.);
- проводиться систематично за конкретним об'єктом;
- здійснюється, як правило, суб'єктами державної виконавчої влади, наділеними над відомчими повноваженнями;
- пов'язаний із застосуванням адміністративного примусу.

Адміністративний нагляд здійснюється з метою охорони відповідних суспільних відносин як від правопорушень, так і від об'єктивно-протиправних дій і стихійних явищ.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №10

Питання для обговорення:

1. Поняття законності та дисципліни в публічному адмініструванні, способи їх забезпечення
2. Контроль як основний спосіб забезпечення законності в публічному управлінні. Порівняння контролю, нагляду, моніторингу, інспектування.

4. Види контролю: законодавчий, спеціалізований з боку центральний органів виконавчої влади, муніципальний, судовий, прокурорський, громадський тощо.
5. Громадський контроль. Громадські слухання. Електронні петиції.
6. Звернення громадян як спосіб забезпечення правового режиму законності. Проведення за зверненням громадян.

7. Поняття та види контрольних проваджень (процедура здійснення перевірки, ревізії тощо)

Контрольні питання:

- 1) Дайте визначення законності як принципу, як методу і як режиму.
- 2) Розкрийте суть співвідношення таких категорій «контроль», «нагляд», «перевірка виконання», «інспектування».
- 3) Перелічіть основні способи забезпечення законності в публічному адмініструванні.
- 4) Що таке контроль? Для чого він в державному управлінні?
- 5) Що таке державний контроль?
- 6) Назвіть види державного контролю.
- 7) Що таке внутрішній адміністративний контроль?
- 8) Охарактеризуйте президентський контроль.
- 9) Охарактеризуйте парламентський контроль.
- 10) Охарактеризуйте судовий контроль.
- 11) Охарактеризуйте прокурорський нагляд.
- 12) Які форми здійснення громадського контролю Ви знаєте?

Практичні завдання:

1. На підставі Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» і Закону України «Про місцеві державні адміністрації», вкажіть, як забезпечується законність в адміністративно-територіальній одиниці?

2. Голова державної адміністрації області скасував наказ директора підприємства, а самого директора звільнив з посади. Чи правомірні дії голови державної адміністрації?

3. Сільська рада прийняла рішення, яким встановила адміністративну відповідальність за порушення громадського порядку. Голова державної адміністрації району своїм розпорядженням скасував це рішення. Чи правомірні дії сільської ради і голови державної адміністрації району? Чи є порушення закону в даній ситуації?

Джерела для підготовки:

1-173

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №11

Питання для обговорення:

1. Поняття та ознаки адміністративно-правових режимів
2. Види надзвичайних режимів:
  - 2.1. правовий режим надзвичайного стану;
  - 2.2. правовий режим зони надзвичайної екологічної ситуації;
  - 2.3. спеціальні економічні режими (вільні (спеціальні) економічні зони, інфраструктурні парки тощо);

3. Воєнний стан (режим). Режим операції об'єднаних сил (ООС) та антитерористичної організації (АТО)

4. Режим державної таємниці.

5. Режим забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення. Захист населення від інфекційних хвороб. Основи медичного права.

6. Інші спеціальні адміністративно-правові режими (стани) територій та об'єктів (наприклад закриті території воєнно-промислового типу).

Контрольні питання:

1). Що таке адміністративно-правовий режим?

2) В чому зміст режиму законності?

3) В яких випадках може бути запроваджено надзвичайний стан?

4) Яка процедура проголошення надзвичайного стану?

5) В яких випадках оголошується воєнний стан?

6) Які правові наслідки оголошення воєнного стану?

Практичні завдання:

1. Громадяни з будинку по вул. Європейська 1 в м. Івано-Франківську звернулись в поліцію у зв'язку з тим, що з березня 2024 р. працівники кафе «Лілея», яке розташоване в безпосередній близькості до вікон житлового будинку, порушують встановлений режим роботи (з 12.00 до 22.00 год.), використовуючи «живу» музику, крім цього там постійно голосно кричать до 2-3 годин ночі.

Дайте правову оцінку дій працівників кафе.

Які заходи можуть бути вжиті до адміністрації кафе?

2. Сусід в багатоквартирному житловому будинку міста звернувся в поліцію зі скаргою на сусіда який систематично протягом двох років проводить будівельні роботи в своїй квартирі по вечорах до 23 години та у вихідні дні – протягом всього дня. Чи правомірні дії сусідів? Відповідь обґрунтуйте на основі відповідних правових норм.

Джерела для підготовки:

1-190

ТЕМА 6. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

При підготовці до заняття студентам варто опиратись на правову реальність. Для сучасної України багато викликів державотворення були надзвичайно складними через тягар радянського минулого та відсутність достатніх знань у сфері демократичного урядування. До нерозроблених, а також досліджуваних у певних ідеологічних рамках, проблем належав і інститут публічної служби. Навіть зараз для українського адміністративного права поняття «публічна служба» є ще новим.

У законодавстві України термін «публічна служба» донедавна взагалі не застосовувався. Натомість використовувалися інші поняття: «державна служба» та «служба в органах місцевого самоврядування», «військова служба», «правосуддя» тощо.

Згідно з нормами чинних законодавчих актів, державна служба - це професійна діяльність осіб, які обіймають посади в державних органах та їх апараті щодо практичного виконання завдань і функцій держави та одержують заробітну плату за рахунок державних коштів, а служба в органах місцевого самоврядування - це

професійна, на постійній основі діяльність громадян України, які обіймають посади в органах місцевого самоврядування, що спрямована на реалізацію територіальною громадою свого права на місцеве самоврядування та окремих повноважень органів виконавчої влади, наданих законом. Вперше термін «публічна служба» в сучасній Україні на законодавчому рівні використано Кодексом адміністративного судочинства України, де визначено, що публічна служба - це діяльність на державних політичних посадах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, дипломатична служба, інша державна служба, служба в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування.

Правове регулювання інституту державної служби, яка є частиною публічної, здійснюється сьогодні Законом України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №12

Питання для обговорення:

1. Поняття та ознаки публічної служби.
2. Види публічної служби.
3. Характеристика дипломатичної служби.
4. Професійна діяльність суддів як вид публічної служби.
5. Адміністративно-правовий статус судді.
6. Прокуратура в системі публічної служби.
7. Поняття та види політичних посад. Особливості обрання/призначення публічних посадовців.
8. Військова служба, як вид публічної служби.
9. Служба в органах місцевого самоврядування.

Контрольні питання:

- 1) Які види публічної служби Ви знаєте?
- 2) Що таке правовий статус ?
- 3) Які ознаки публічної служби?
- 4) Які вимоги ставляться до кандидата в Президенти?
- 5) Назвіть обов'язки прокурора
- 6) Які права є в суддів?
- 7) Яких публічних осіб не відносять до державних службовців згідно чинного Закону України «Про державну службу»?

Практичні завдання:

1. Президент України не виконав передвиборні обіцянки. Чи тягне це для нього якісь правові наслідки? Відповідь обґрунтуйте.
2. Особа, яка подала заяву на конкурс щодо зайняття посади судді в Україні, зазначила неправдиві дані щодо свого майнового стану. Які правові наслідки її дій?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №13

Питання для обговорення:

1. Державна служба як вид публічної служби.
2. Поняття і види державних службовців.
3. Права і обов'язки державних службовців.
4. Процедура конкурсу на державного службовця
5. Порядок проходження державної служби.

6. Юридична відповідальність державних службовців.
7. Атестація державних службовців та атестаційне провадження.
8. Основні напрямки реформування публічної служби.
9. Етичні стандарти публічної служби. Проблеми та перспективи реформування публічної служби в Україні, міжнародний досвід.

Контрольні питання:

- 1) Хто такий державний службовець?
- 2) Які є види та категорії посад державних службовців?
- 3) Які вимоги ставляться до державних службовців?
- 4) Як проводиться конкурс на посаду?
- 5) Що таке спеціальна перевірка державного службовця?
- 6) В чому зміст моніторингу способу життя публічних осіб?

Практичні завдання:

1. Громадянин США, беручи участь в ООС як інструктор виявив бажання взяти участь в конкурсі на заняття посади поліцейського в Україні. Здійсніть правовий аналіз ситуації. Яку відповідь йому мають надати організатори конкурсу?

2. Заповніть таблицю:

Поняття	Характеристика згідно чинного Закону України «Про державну службу»
Державна служба	
Посада	
Вимоги до кандидата на конкурс	
Порядок прийняття на службу	
Порядок та підстави припинення служби	
Категорії (види) посад	

Джерела для підготовки:

1-190

ТЕМА 7. ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕДУРИ

При підготовці до заняття студентам потрібно використовувати Закон України «Про адміністративну процедуру»¹. Для сучасної України правове регулювання процедурних відносин є важливим кроком забезпечення захисту прав людини та регламентації відносин між публічною адміністрацією і суб'єктами господарювання.

У законодавстві України термін «адміністративна процедура» донедавна взагалі не мав законодавчого регулювання. З прийняттям відповідного закону врегульовано відносини підзаконної нормотворчості (прийняття актів адміністрування), їх оскарження та контроль за їх правозастосуванням.

По даній темі потрібно знати визначення таких понять: адміністративний орган, адміністративна справа, адміністративний акт, адміністративне провадження, адміністративна процедура, публічний інтерес, дискреційне повноваження, функції публічної адміністрації, процедурна дія, процедурне рішення, автентифікація,

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>

електронний підпис, принципи адміністративної процедури, адміністративне оскарження, виконання адміністративного акту.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №14

Питання для обговорення:

1. Поняття та основні категорії адміністративної процедури.
2. Принципи адміністративної процедури.
3. Адміністративний орган та його компетенція та правонаступництво, адміністративна взаємодопомога.
4. Посадові особи адміністративних органів та їх діяльність, підстави відводу.
5. Адміністративне провадження:
  - 5.1. Учасники адміністративного провадження та їх правосуб'єктність.
  - 5.2. Строки та офіційне засвідчення в адміністративному провадженні.
  - 5.3. Ініціювання адміністративного провадження, початок адміністративного провадження, підготовка справи (стадія відкриття провадження).
  - 5.4. Дослідження обставин справи та збирання доказів, розгляд справи, слухання у справі (стадія розгляду справи).
  - 5.5. Стадія прийняття рішення по адміністративній справі. Адміністративні акти: вимоги до них та структура актів.
6. Чинність та припинення дії адміністративних актів.
7. Адміністративне оскарження.
8. Відкликання або визнання недійсним адміністративного акта.
9. Стадія виконання адміністративного акта.

Контрольні питання:

- 1) Які види адміністративних справ Ви знаєте?
- 2) Що таке адміністративна процедура ?
- 3) Які принципи адміністративної процедури?
- 4) Які вимоги ставляться до адміністративних актів?
- 5) Назвіть стадії адміністративного провадження.
- 6) Які права є учасників провадження з адміністративної процедури?

Практичне завдання:

Місцева рада прийняла рішення про припинення фінансування заходів за бюджетною програмою достроково. Чи правомірне дане рішення як акт адміністрування? Які суб'єкти можуть оскаржити його за процедурою адміністративного оскарження? Відповідь обґрунтуйте.

Джерела для підготовки:

1-190

ТЕМА 8. АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ПРОВАДЖЕННЯ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОСТУПКИ

Для опрацювання даної теми практичного заняття необхідно визначити дефініцію адміністративної відповідальності, виокремити ознаки, які відмежовують адміністративну відповідальність від інших видів відповідальності.

Для успішного засвоєння матеріалу потрібно визначити відносини, які є предметом вивчення адміністративного права, а також місце адміністративної відповідальності серед відносин, які є предметом вивчення адміністративного права. Студентам необхідно ознайомитись з історією становлення (генезисом) інституту

адміністративної відповідальності, вивчити нормативно-правові акти, які виступають джерелами адміністративної відповідальності, тобто містять основні категорії даного інституту, порядок притягнення до цього виду відповідальності та види заходів відповідальності. Для розуміння сутності та призначення адміністративної відповідальності слід ознайомитись з її функціями, тобто охарактеризувати як впливає цей правовий інститут на суспільні відносини.

У даному семінарському занятті студентам необхідно вивчити поняття склад адміністративного правопорушення як основної категорії інституту адміністративної відповідальності.

Слід також зрозуміти ознаки адміністративного правопорушення (делікту), які відмежовують його від злочину.

Також студентам необхідно ознайомитись з структурою складу адміністративних правопорушень, чітко розмежовувати правопорушення за складами.

Умовне скорочення: КУпАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення.

На семінарських заняттях студентам потрібно мати з собою КУпАП і використовувати його.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 15

Питання для обговорення:

1. Історія становлення (генезис) адміністративної відповідальності.
2. Законодавство про адміністративну відповідальність.
3. КУпАП як основне джерело для застосування адміністративної відповідальності.
4. Функції адміністративної відповідальності.
5. Адміністративна відповідальність як вид юридичної відповідальності.
6. Ознаки та підстави адміністративної відповідальності.
7. Порівняльний аналіз адміністративної відповідальності з іншими видами юридичної відповідальності.

Контрольні питання:

- 1) Охарактеризуйте місце адміністративної відповідальності серед відносин, які регулюються предметом адміністративного права.
- 2) Яка відмінність законодавства про адміністративну відповідальність від адміністративно-правового законодавства?
- 3) Яка структура Кодексу України про адміністративні правопорушення?
- 4) Як вплинула реформа державного управління на інститут адміністративної відповідальності?

Практичні завдання:

1. Громадянин А є суддею. Він, по дорозі на роботу, проїхав на червоний сигнал світлофора.

Чи можна його притягнути до відповідальності? Якщо так, то який вид юридичної відповідальності можна застосувати?

2. Накресліть схему: види юридичної відповідальності.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №16

Питання для обговорення:

1. Ознаки адміністративного правопорушення.

2. Склад адміністративного проступку
3. Структура складу адміністративного проступку:
  - 3.1. Характеристика об'єктів адміністративних правопорушень;
  - 3.2. Об'єктивна сторона адміністративних правопорушень;
  - 3.3. Суб'єкт адміністративного правопорушення;
  - 3.4. Суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення.
4. Основи кваліфікації адміністративних правопорушень (обставини, що пом'якшують та обтяжують відповідальність, накладення адміністративного стягнення при вчиненні кількох адміністративних правопорушень, строки накладення адміністративних стягнень тощо).

Контрольні питання:

- 1) Яка стаття КУпАП формулює визначення адміністративного правопорушення?
- 2) Які історичні корені понять «адміністративний проступок» і «адміністративне правопорушення»?
- 3) Які ознаки адміністративного проступку є апостеріорними?
- 4) Які ознаки адміністративного проступку є апріорними?
- 5) Як співвідносяться поняття суспільної небезпеки і шкідливості адміністративного проступку?
- 6) Назвіть ознаки, за якими адміністративне правопорушення відокремлюється від злочину.
- 7) Назвіть ознаки, за якими адміністративне правопорушення відокремлюється від дисциплінарного правопорушення.
- 8) Діяння як ознака адміністративного проступку.
- 9) Протиправність як ознака адміністративного проступку.
- 10) Винність як ознака адміністративного проступку.
- 11) Карність як ознака адміністративного проступку.
- 12) Наявність об'єкта посягання як ознака адміністративного проступку.
- 13) Що таке «склад адміністративного проступку»? Яка різниця між складом адміністративного проступку і суто адміністративним проступком?
- 14) Співвідношення основних і кваліфікованих складів.

Практичне завдання:

Накресліть схему: склад адміністративного правопорушення (проступку) з виокремленням основних та додаткових ознак.

Джерела для підготовки:

1-190

Екзамен за результатами 2 семестру навчання студентів 1 курсу

2 КУРС НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

ТЕМА 8. АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ПРОВАДЖЕННЯ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОСТУПКИ

Для успішного засвоєння навчального матеріалу варто проаналізувати структуру провадження у справах про адміністративні правопорушення: його стадії та етапи, процесуальні дії. Необхідно надати характеристику кожній з стадій, визначити процесуальні документи, які приймаються на кожній зі стадій.

Для підготовки до даного прикличного заняття необхідно з'ясувати сутність адміністративних стягнень, підстави для накладення адміністративних стягнень та їх види. Здійснити розмежування різних видів адміністративних стягнень та порядок їх накладення.

Окремими питаннями виділено характеристику суб'єктів, які можуть накладати адміністративні стягнення та порядок виконання постанов про накладення адміністративних стягнень.

Студентам необхідно визначити та проаналізувати заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, умови і порядок їх застосування.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 17/1

Питання для обговорення:

1. Поняття адміністративно-деліктного провадження. Загальне та спрощене провадження про адміністративні правопорушення.
2. Принципи адміністративно-деліктного провадження.
3. Заходи забезпечення адміністративно-деліктного провадження.
4. Характеристика суб'єктів адміністративно-деліктного провадження.

Контрольні питання:

- 1) Назвіть підстави для адміністративної відповідальності.
- 2) Які ознаки суб'єкта адміністративної відповідальності.
- 3) Які особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх.
- 4) Особливості адміністративної відповідальності військовослужбовців та інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів.
- 5) Відповідальність іноземних громадян та осіб без громадянства.
- 6) Охарактеризуйте обставини, що виключають адміністративну відповідальність (крайня необхідність, необхідна оборона, неосудність).
- 7) Охарактеризуйте обставини, що надають можливість звільнення від адміністративної відповідальності.

Практичні завдання:

Характеристика складів адміністративних проступків з Кодексу України про адміністративні правопорушення:

- Стаття 44. Незаконні виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах
- Стаття 46. Умисне приховування джерела зараження венеричною хворобою
- Стаття 51. Дрібне викрадення чужого майна

- Стаття 51². Порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності
- Стаття 73. Засмічення лісів відходами
- Стаття 77¹. Самовільне випалювання рослинності або її залишків
- Стаття 81. Експлуатація автотранспортних та інших пересувних засобів з перевищенням нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах
- Стаття 89. Жорстоке поводження з тваринами
- Стаття 91⁴. Відмова від надання чи несвоєчасне надання екологічної інформації
- Стаття 96¹. Порушення законодавства під час планування і забудови територій
- Стаття 109. Порушення правил по охороні порядку і безпеки руху на залізничному транспорті
- Стаття 122⁴. Залишення місця дорожньо-транспортної пригоди
- Стаття 127. Порушення правил дорожнього руху пішоходами, велосипедистами та особами, які керують гужовим транспортом, і погоничами тварин
- Стаття 135. Безквитковий проїзд
- Стаття 156. Порушення правил торгівлі пивом, алкогольними, слабоалкогольними напоями і тютюновими виробами
- Стаття 172¹¹. Самовільне залишення військової частини або місця служби
- Стаття 173. Дрібне хуліганство
- Стаття 175¹. Куріння тютюнових виробів у заборонених місцях
- Стаття 178. Розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді
- Стаття 183. Завідомо неправдивий виклик спеціальних служб

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 18/2

Питання для обговорення:

1. Стадії адміністративно-деліктного провадження.
2. Поняття та мета адміністративних стягнень.
3. Види адміністративних стягнень та їх характеристика.
4. Порядок накладення адміністративних стягнень

Контрольні питання:

- 1) Яка мета адміністративних стягнень?
- 2) Які види адміністративних стягнень?
- 3) Які заходи впливу застосовуються до неповнолітніх.
- 4) Основні і додаткові адміністративні стягнення.
- 5) Загальні правила накладання адміністративних стягнень.
- 6) Строки накладання адміністративних стягнень.
- 7) Зміст провадження у справах про адміністративні правопорушення.
- 8) Завдання і принципи провадження у справах про адміністративні правопорушення.
- 9) Обставини, що виключають провадження у справі про адміністративне правопорушення.
- 10) Учасники провадження у справах про адміністративні правопорушення, їх права і обов'язки.
- 11) Особи, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення.
- 12) Зміст протоколу про адміністративне правопорушення.

Практичні завдання:

1. Із законодавства выпишіть реквізити:

- протоколу про адміністративні правопорушення;
- постанови про накладення адміністративного стягнення

Джерела для підготовки:

1-190

Під час підготовки до практичного заняття студентам потрібно пригадати провадження у справах про адміністративні правопорушення (проступки) та відповідно до положень Кодексу України про адміністративні правопорушення визначити, які суб'єкти уповноважені розглядати справи за кожною з статей особливої частини.

При підготовці питання про виконання постанов про накладення адміністративних стягнень характеризувати слід за кожним окремим адміністративним стягненням

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 19/3

Питання для обговорення:

1. Характеристика суб'єктів адміністративної юрисдикції, які уповноважені розглядати справи про адміністративні проступки.
2. Виконання постанов про накладення адміністративних стягнень
3. Накладення адміністративно-господарських санкцій на юридичних осіб.

Контрольні питання:

- 1) Яка процедура виконання штрафу?
- 2) Як виконується попередження як адміністративне стягнення?
- 3) Що таке адміністративна юрисдикція?
- 4) Як визначити суб'єкта, який може розглядати справу про адміністративний проступок за конкретною статтею?
- 5) Що таке форма об'єктивної сторони складу адміністративного проступку?

Практичні завдання:

Напишіть протокол про адміністративне правопорушення та постанову за однією з вищезазначених статей (на вибір):

- Стаття 44. Незаконні виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах
- Стаття 46. Умисне приховування джерела зараження венеричною хворобою
- Стаття 51. Дрібне викрадення чужого майна
- Стаття 51². Порухення прав на об'єкт права інтелектуальної власності
- Стаття 72. Пошкодження лісу стічними водами, хімічними речовинами, нафтою і нафтопродуктами, шкідливими викидами, відходами і покидьками
- Стаття 77. Порухення вимог пожежної безпеки в лісах
- Стаття 81. Експлуатація автотранспортних та інших пересувних засобів з перевищенням нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах
- Стаття 89. Жорстоке поводження з тваринами
- Стаття 91⁴. Відмова від надання чи несвоєчасне надання екологічної інформації
- Стаття 109. Порухення правил по охороні порядку і безпеки руху на залізничному транспорті
- Стаття 119. Порухення правил користування засобами автомобільного транспорту та електротранспорту

- Стаття 127. Порушення правил дорожнього руху пішоходами, велосипедистами та особами, які керують гужовим транспортом, і погоничами тварин
- Стаття 135. Безквитковий проїзд
- Стаття 156. Порушення правил торгівлі пивом, алкогольними, слабоалкогольними напоями і тютюновими виробами
- Стаття 172¹¹. Самовільне залишення військової частини або місця служби
- Стаття 173. Дрібне хуліганство
- Стаття 175¹. Куріння тютюнових виробів у заборонених місцях
- Стаття 178. Розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді
- Стаття 183. Завідомо неправдивий виклик спеціальних служб

Джерела для підготовки:

1-190

ТЕМА 9. ПОНЯТТЯ, ВИДИ ТА ПРОЦЕДУРА НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Для підготовки до практичного заняття студентам необхідно опрацювати нормативно-правові акти та навчальну літературу такого інституту особливої частини адміністративного права як адміністративні послуги. Перш ніж визначити сутність адміністративних послуг доцільно звернутись до загальнотеоретичних наукових джерел та розглянути дефініцію «послуг». Також потрібно з'ясувати сутність категорії «публічні послуги» та здійснити їх відмежування від адміністративних послуг.

Засвоєнню матеріалу сприятиме виділення критеріїв відмежування різних видів послуг та характеристика окремих з них.

Згідно цивільного законодавства, послуги – це певна діяльність, що не пов'язується зі створенням речі (її відновлення, ремонт), однак яка сама по собі породжує відповідне благо, що має споживну вартість і внаслідок цього стає об'єктом цивільного права.

Послуга – це продукт праці, створений в результаті угоди між особами, у якого відсутня речова форма.

Окрему групу послуг, відмінну від цивільно-правових складають **публічні послуги**, різновидами яких є соціальні послуги, адміністративні, державні та муніципальні послуги.

Публічні послуги – це всі послуги, що надаються публічним сектором, а також приватним сектором під відповідальність публічної влади та за рахунок публічних коштів.

Підготовка даного практичного заняття буде ефективнішою за умови здійснення аналізу критеріїв класифікації адміністративних послуг (таблична або схематична форми).

Окремим блоком питань виділено порядок створення та внесення адміністративних послуг до реєстру, строки надання та оплати адміністративних послуг, а також державну політику у сфері надання адміністративних послуг. Дані питання регулюються спеціальним законом та підзаконними нормативно-правовими актами, тому для їх вивчення потрібно проаналізувати дані акти.

Адміністративні послуги – це та частина публічних послуг, які надаються органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування і надання яких пов'язане з реалізацією владних повноважень. **Адміністративна послуга** - результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону (Закон України «Про адміністративні послуги» (ст.1) від 6 вересня 2012 року № 5203-VI зі змінами)

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №20/4

Питання для обговорення:

1. Поняття та види послуг.
2. Поняття та ознаки публічних послуг.
3. Публічна адміністрація як суб'єкт надання даного виду послуг.
4. Поняття та ознаки адміністративних послуг.
5. Характеристика окремих видів адміністративних послуг.
6. Реєстр адміністративних послуг.
7. Строки надання та оплата адміністративних послуг.
8. Державна політика у сфері надання адміністративних послуг.

Контрольні питання:

- 1) Що таке публічна адміністрація?
- 2) Як розглядають публічні послуги?
- 3) Які види муніципальних послуг Ви знаєте?
- 4) За якими ознаками здійснюється відмежування адміністративних послуг від цивільно-правових послуг?

Практичні завдання:

1. Використовуючи Єдиний державний портал адміністративних послуг випишіть види послуг, які надають органи державної влади для юридичних осіб.
2. Схема: суб'єкти надання адміністративних послуг.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №21/5

Питання для обговорення:

1. Провадження з надання адміністративних послуг.
2. Реєстраційні адміністративні послуги: поняття, види, процедура надання. Утримувачі державних реєстрів/кадастрів
3. Реєстраційне провадження як вид провадження з надання адміністративних послуг.
4. Реєстрація актів цивільного стану, юридичних осіб та фізичних осіб підприємців, громадських організацій, транспортних засобів, прав власності, обтяжень рухомого та нерухомого майна, правочинів тощо.
5. Забезпечення функціонування державних реєстрів та кадастрів
6. Дозвільні послуги та дозвільна система. Дозвільна процедура.
7. Поняття та характеристика ліцензії та дозволу як результатів дозвільних адміністративних послуг
8. Соціально-захисні адміністративні послуги (присвоєння та легалізація спеціального статусу осіб, наприклад статусу пенсіонера, особи з інвалідністю, отримувача пільг з комунальних послуг тощо).

Контрольні питання:

- 1) Що таке дозвільна система?

- 2) Для чого формувати реєстри, інші бази даних?
- 3) Які стадії дозвільного провадження?
- 4) Що таке адміністративна процедура?
- 5) Яка інформація про адміністративну послугу є у публічному доступі?

Практичні завдання:

Використовуючи державний портал адміністративних послуг опишіть реєстраційну, дозвільну, соціально-захисну адміністративні послуги (опис з картки адміністративної послуги).

Джерела для підготовки:

1-10, 32, 150-190

ТЕМА 10. МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ ЇХ В УКРАЇНІ

Дана тема за своїм змістом та обсягом питань є науковою та відображає міжнародну та загальнодержавну політику в сфері надання адміністративних послуг, тому студентам для успішного її засвоєння потрібно опрацювати як міжнародні нормативно-правові акти так і вітчизняне законодавство, зробити їх порівняльний аналіз та здійснити характеристику шляхів подальшого вдосконалення сфери надання публічних адміністративних послуг.

Протягом практично усього ХХ ст. публічне адміністрування розвивалось як невід’ємна частина політичної науки (political science), у відриві від предметного поля і підходів, розроблених в галузі менеджменту (generic management). Публічне адміністрування довгий час ігнорувало розвиток інформаційних технологій, що пронизували приватний, публічний сектори і трансформуючий бюрократію у гнучку мережеву структуру.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 22/6

Питання для обговорення:

1. Зародження ідеї публічних послуг у Європі (1980-ті роки). Запровадження орієнтованості на впровадження ринкових механізмів у діяльність державного сектору як провідна ідея системи публічної адміністрації Європейського Союзу.
2. Шляхи вдосконалення системи адміністративних послуг в Україні.
  - 2.1. Проблеми платності та дотримання державних стандартів надання адміністративних послуг, запровадження європейських стандартів в даній системі.
  - 2.2. Проблема якості адміністративних послуг. Оцінка якості.
3. Законодавче регулювання надання адміністративних послуг та проблема відповідальності «осіб публічної адміністрації».

Контрольні питання:

- 1) Публічна адміністрація і муніципальні органи (органи місцевого самоврядування): співвідношення повноважень та впливу у системі надання адміністративних послуг.
- 2) Які критерії оцінки якості адміністративних послуг?
- 3) Які адміністративні послуги є платними ?
- 4) Коли зародилась система надання адміністративних послуг?

Практичне завдання:

Проаналізуйте 2 наукові праці вітчизняних авторів та міжнародний досвід у

сфері адміністративних (публічних) послуг та визначте напрямки вдосконалення системи надання адміністративних послуг (статті чи матеріали конференцій, монографічні дослідження)

Джерела для підготовки:

1-50, 156-190

ТЕМА 11. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ (ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОГО ПРАВА)

При підготовці до практичних занять студентам варто звернути увагу на законодавство у даній сфері, завдання, функції та методи публічного адміністрування економіки. Порядок організації управління економікою, та зміст публічного контролю у сфері економіки.

Студенти мають визначити організаційно-правові засади адміністрування промисловості. Встановити засади взаємодії органів місцевого самоврядування в сфері промисловості, державний контроль і нагляд в промисловості.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №23/7

Питання для обговорення:

1. Поняття публічного адміністрування економіки. Правове регулювання економічних відносин.

2. Завдання, та державна політика у сфері розвитку економікою.

3. Функції та методи публічного адміністрування економіки.

Прогнозування та планування економічного розвитку

4. Органи управління економікою:

4.1. Загальна характеристика органів адміністрування економіки (суб'єкти загальної та спеціальної компетенції);

4.2. Характеристика повноважень та функцій Кабінету Міністрів України в сфері економіки;

4.3. Центральні органи виконавчої влади, які здійснюють адміністрування в сфері економіки;

4.4. Місьцеве адміністрування економіки

5. Функціонування спеціальних економічних зон.

6. Публічний контроль у сфері економіки.

7. Адміністративна відповідальність за правопорушення в економічній сфері.

Контрольні питання:

1) Які нормативно-правові акти регулюють публічне адміністрування в сфері економіки?

2) Назвіть завдання публічного управління економікою.

3) Які методи використовуються для адміністрування економічних процесів в Україні?

4) Що таке економіка?

5) Що таке державний контроль?

6) Для чого створено Антимонопольний комітет? Назвіть сфери діяльності в яких держава виступає монополістом (природні монополії). Чому для них встановлена державна монополія?

7) Як держава впливає на ціноутворення?

Практичні завдання:

1. Зобразіть схематично систему органів виконавчої влади у сфері економіки.
2. Проаналізувавши економіку свого краю, напишіть 5 напрямків розвитку системи адміністрування економіки в своєму регіоні.
3. Знайдіть в особливій частині КУПАП статті, які стосуються порушень в сфері економіки та здійсніть характеристику елементів складу правопорушення одного з них.

Джерела для підготовки:

1-190

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 24/8

Питання для обговорення:

1. Поняття та методи публічного адміністрування в промисловості.
2. Система органів адміністрування промисловості:
  - 2.1. Загальна характеристика органів адміністрування промисловості, суб'єкти загальної компетенції;
  - 2.2. Характеристика повноважень та функцій Кабінету Міністрів України в промисловій сфері;
  - 2.3. Центральні органи виконавчої влади, які здійснюють адміністрування в сфері промисловості;
  - 2.4. Адміністрування промисловості (промислового виробництва) на місцевому рівні.
3. Публічний контроль в промисловості. Методи контролю.
4. Адміністративні послуги дозвільного характеру (отримання дозволів, ліцензій) при здійсненні виробничої діяльності.
5. Адміністративна відповідальність за правопорушення у при здійсненні виробничої діяльності суб'єктів господарювання.

Контрольні питання:

- 1) Що таке механізм управління/адміністрування і які його складові?
- 2) Що таке промисловість? Як пов'язана промисловість з економікою?
- 3) Яка роль підприємств, установ та організацій у промисловості? Яка відмінність між державними та комунальними підприємствами, установами і організаціями?
- 4) Які суб'єкти здійснюють інспектування в сфері промисловості?
- 5) Які методи контролю найбільш широко застосовуються в сфері промисловості?

Практичні завдання:

1. Зобразіть схематично систему органів виконавчої влади у сфері промисловості (виробництва).
2. Проаналізувавши промисловість свого регіону, напишіть 5 напрямків розвитку системи адміністрування промисловістю в регіоні.
3. Знайдіть в особливій частині КУПАП статті, які стосуються порушень в сфері промисловості та здійсніть характеристику елементів складу правопорушення одного з них.

Джерела для підготовки:

1-190

ТЕМА 12. ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ БУДІВНИЦТВА, ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА КОМУНІКАЦІЙ (ОСНОВИ ІНФРАНСТРУКТУРНОГО ПРАВА)

При підготовці до практичного заняття варто особливу увагу приділити нормативно-правовим актам даних сфер публічного адміністрування. Організаційно-правові засади адміністрування будівництва і житлово-комунального господарства включають загальну характеристику особливостей управління в цій сфері та визначення основних термінів. Система публічної адміністрації у будівництві і житлово-комунальному господарстві складається з органів загальної компетенції та спеціально створених органів.

Адміністративна відповідальність за порушення у сфері будівництва та житлово-комунального господарства включатиме характеристики складів правопорушень, зокрема тих, що наведені в КУпАП

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 25/9

Питання для обговорення:

1. Організаційно-правові засади публічного адміністрування будівництва і житлово-комунального господарства
2. Система органів адміністрування будівництва і житлово-комунального господарства
3. Місцеве самоврядування, будівництво та житлово-комунальне господарство
4. Публічний контроль у будівництві і житлово-комунальному господарстві, будівельні стандарти та правила благоустрою територій.
5. Адміністративні послуги у будівельній сфері та демографічний реєстр (прописка, виписка тощо).
6. Адміністративна відповідальність за правопорушення в будівництві і житлово-комунальному господарстві

Контрольні питання:

- 1) Які державні органи становлять систему органів управління будівництвом і житлово-комунальним господарством?
- 2) Які дві складові частини економіки країни охоплює управління будівництвом і житлово-комунальним господарством?
- 3) Які форми і методи управління застосовують у своїй діяльності органи управління будівництвом і житлово-комунальним господарством?
- 4) Які нормативні акти закріплюють правові засади управління будівництвом і житлово-комунальним господарством?
- 5) Які державні органи здійснюють контроль у будівництві?

Практичні завдання:

1. Охарактеризуйте склад будь-якого правопорушення у сфері будівництва та житлово-комунального господарства, яке передбачено КУпАП (на вибір студента);
2. Здійсніть характеристику Правил благоустрою Івано-Франківська (з сайту відповідної місцевої ради)

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 26/10

Питання для обговорення:

1. Організаційно-правові засади адміністрування комунікацій.
2. Органи управління транспортом:

2.1. Характеристика органів управління транспортом загальної компетенції (Кабінету Міністрів України, Президента України, Верховної Ради України);

2.2. Діяльність спеціально створених центральних органів виконавчої влади у сфері публічного адміністрування відносин з будівництва доріг й перевезення пасажирів та багажу;

2.3. Компетенція та повноваження місцевих органів влади та управління у системі управління транспортом.

2.4. Адміністративні послуги у сфері перевезень

3. Органи управління зв'язком:

3.1. Повноваження органів загальної компетенції у сфері зв'язку (Кабінету Міністрів України, Президента України, Верховної Ради України);

3.2. Діяльність спеціально створених центральних органів виконавчої влади у сфері управління зв'язком.

4. Система спеціального та кореспондентського зв'язку. Збереження державної таємниці.

5. Адміністративна відповідальність за порушення у сферах перевезень та зв'язку

Контрольні питання:

1) Перерахуйте види транспорту, що існують в Україні. Якими нормативними актами регулюється їх функціонування?

2) Назвіть орган, що здійснює управління залізничним транспортом.

3) Якими нормативно-правовими актами регулюється діяльність автомобільного транспорту?

4) Що являє собою шляхове господарство?

5) Перерахуйте види зв'язку, що існують в Україні.

6) Які органи здійснюють управління у сфері зв'язку?

7) Що являє собою спеціальний електрозв'язок?

8) Назвіть основні завдання фельд'єгерської служби.

Практичні завдання:

1. Користуючись Законом України «Про державну таємницю» випишіть види інформації, яка є державною таємницею.

2. Використовуючи Єдиний державний реєстр судових рішень <https://reyestr.court.gov.ua/> знайдіть судові рішення щодо порушення перевезень, обов'язкового страхування пасажирів та багажу, незаконного зняття інформації з каналів зв'язку тощо (тобто щодо правопорушень у сфері управління комунікаціями).

Джерела для підготовки:

1-190

ТЕМА 13. ПУБЛІЧНЕ ЕКОЛОГІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ

Студентам при підготовці до практичного заняття потрібно здійснити характеристику загальних засад публічного адміністрування за використанням та охороною природних ресурсів, визначити нормативно-правові акти природоохоронного законодавства, написати їх загальну характеристику.

При ознайомленні з діяльністю органів публічної влади природо ресурсної сфери варто виділити органи загальної та спеціальної компетенції в даній сфері, виписати їх повноваження з офіційних сайтів, завдання, повноваження, принципи та

функції діяльності з відповідних положень про ці органи.

Компетенція місцевих органів в сфері охорони природних ресурсів вписана в законодавстві про місцеве самоврядування, а також в окремих статтях спеціальних нормативно-правових актів екологічної сфери.

Питання державного контролю за використанням та охороною природних ресурсів включає характеристику контрольної (та інспекційної), наглядової/моніторингової, оціночної діяльності в даній сфері. Адміністративна відповідальність за порушення у сфері використання та охорони природних ресурсів розглядається за КУпАП.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 27/11

Питання для обговорення:

1. Організаційно-правові засади адміністрування використання і охорони природних ресурсів
2. Органи екологічного публічного адміністрування
3. Місцеве самоврядування і охорона природних ресурсів
4. Нормативи викидів та скидів забруднюючих речовин: правове регулювання.
5. Адміністративні послуги у сфері екології
6. Державний контроль та нагляд у сфері використання і охорони природних ресурсів (екологічна оцінка, екологічний моніторинг).
7. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері використання і охорони природних ресурсів

Контрольні питання:

- 1) Яке співвідношення понять використання і охорони природних ресурсів?
- 2) Які органи управління віднесено до органів загальної компетенції у галузі використання і охорони природних ресурсів?
- 3) Які повноваження у галузі використання і охорони природних ресурсів належать органам місцевого самоврядування?
- 4) Назвіть функції і повноваження Державної екологічної інспекції та Міністерства охорони навколишнього природного середовища України;
- 5) Як встановлюються ліміти викидів та скидів забруднюючих речовин в Україні?
- 6) Що Ви знаєте про Державний фонд охорони навколишнього природного середовища?

Практичні завдання:

1. Використовуючи Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» виписіть:
  - основні принципи охорони навколишнього природного середовища
  - положення про моніторинг навколишнього природного середовища (ст.22);
  - кадастри природних ресурсів (стаття 23)
  - екологічна інформація (ст.25);
  - екологічні нормативи (ст.33);
  - положення державного контролю в сфері охорони навколишнього природного середовища (ст.35);
2. Використовуючи Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» зобразіть схематично :
  - вимоги щодо загального та спеціального використання природних ресурсів

(ст.38);

- природні ресурси загальнодержавного і місцевого значення (ст.39);
- екологічні вимоги при використанні природних ресурсів (ст.40).

Джерела для підготовки:

1-190

ТЕМА 14. ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ФІНАНСІВ

При підготовці до даного практичного заняття студентам потрібно ознайомитись з фінансовим законодавством України, виписати положення нормативно-правових актів, які стосуються мінімальних соціальних стандартів, повноважень та функцій публічної адміністрації в сфері фінансів.

При характеристиці органів адміністрування фінансів доцільно ознайомитись з їх діяльністю, яка відображена на офіційних веб-ресурсах. Встановити функції, повноваження та завдання діяльності органів публічного адміністрування фінансів, нормативно-правові акти, що визначають їх правовий статус. Визначити поняття фінансового та банківського контролю, види, методи контрольної діяльності.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 28/12

Питання для обговорення:

1. Організаційно-правові засади публічного адміністрування фінансів (аналіз правового регулювання бюджетного, податкового, страхового, інвестиційного секторів економіки). Поняття публічних фінансів (бюджетних коштів)
2. Органи управління публічними фінансами.
3. Державні закупівлі та бюджетні програми.
4. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення функціонування публічної влади (об'єктів державної та комунальної власності).
5. Фінансовий контроль (аудит).
6. Державне регулювання фінансових послуг. Порівняльний аналіз фінансових та адміністративних послуг
7. Адміністративна відповідальність за правопорушення в галузі фінансів

Контрольні питання:

- 1) Які адміністративно-правові відносини охоплюються фінансовою сферою?
- 2) Назвіть органи державного управління фінансами.
- 3) Які основні завдання покладено на Міністерство фінансів України?
- 4) Назвіть систему державного фінансового контролю.
- 5) Які основні завдання покладено на Рахункову палату?
- 6) У яких формах здійснюють фінансовий контроль органи публічної влади?
- 7) Які основні завдання покладено на органи Державної аудиторської служби України?
- 8) Назвіть органи внутрішнього (відомчого) фінансового контролю.
- 9) Які завдання покладено на аудит? Що таке державний аудит?
- 10) За які фінансові порушення встановлено адміністративну відповідальність?

Практичні завдання:

1. Охарактеризуйте склади правопорушень наведених нижче статей КУпАП:
  - Стаття 164-12. Порушення бюджетного законодавства;
  - Стаття 164-14. Порушення законодавства про здійснення закупівлі товарів,

робіт і послуг за державні кошти;

- Стаття 164-15. Приховування стійкої фінансової неспроможності;

- Стаття 165-1. Порушення законодавства про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування і загальнообов'язкове державне пенсійне страхування;

- Стаття 165-2. Порушення порядку формування та застосування цін і тарифів;

- Стаття 166-1. Зловживання монопольним становищем на ринку.

2. Використовуючи Закон України «Про Національний Банк України» випишіть та вивчіть:

- поняття банківського регулювання та банківського нагляду (ст.1);

- правову основу діяльності та функції Національного Банку.

3. Накресліть схеми:

- види фінансового контролю;

- методи фінансового контролю.

Джерела для підготовки:

1-190

ТЕМА 15. ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, МИТНОЇ СПРАВИ, ЗАКОРДОННИХ СПРАВ (ОСНОВИ ДИПЛОМАТИЧНОГО ТА МИТНОГО ПРАВА)

Студентам потрібно проаналізувати: адміністративно-правове регулювання адміністрування зовнішньоекономічною діяльністю, види органів зовнішньоекономічної діяльності; організаційно-правові засади адміністрування митної справи, митну політику; поняттям митного контролю, адміністративно-правове регулювання в'їзду в Україну та виїзду за кордон, адміністративну відповідальність за порушення митних правил.

Потрібно ознайомитись з нормативно-правовими актами дипломатичної служби, діяльністю центральних органів виконавчої влади з реалізації зовнішньої політики (закордонних справ). Окремо звернути увагу на поняття території України, митної території України, митних режимів, на основні завдання діяльності прикордонної служби України.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 29/13

Питання для обговорення:

1. Організаційно-правові засади публічного адміністрування зовнішньоекономічної діяльності

2. Органи публічної влади зовнішньоекономічної сфери

3 Організаційно-правові засади адміністрування митної справи

4. Органи адміністрування митної справи. Митна служба.

5. Митний контроль. Митна територія України.

6. Митні режими.

7. Адміністративна відповідальність за порушення митних правил

7. Організаційно-правові засади управління закордонними справами. Дипломатична служба.

8. Міністерство закордонних справ України та його органи за кордоном

9. Адміністративно-правове регулювання в'їзду в Україну і виїзду з України.

Контрольні питання:

- 1) Положення яких документів становлять основу нормативно-правової бази державного управління у сфері зовнішньоекономічної діяльності?
- 2) Проаналізуйте повноваження Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів України у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
- 3) У чому виявляються повноваження центрального органу виконавчої влади з реалізації зовнішньоекономічної політики?
- 4) На основі яких принципів здійснюється митне регулювання?
- 5) Яке місце посідають митні органи в системі органів держави?
- 6) Виконання яких завдань покладено на митні органи?
- 7) Види, принципи та функції митного контролю.
- 8) Назвіть організаційно-правові засади управління закордонними справами.
- 9) Який орган виконавчої влади забезпечує реалізацію політики у сфері зовнішніх зносин?
- 10) Назвіть основні завдання та функції Міністерства закордонних справ України.
- 11) Назвіть постійно діючі установи України за кордоном.
- 12) Визначте адміністративно-правове регулювання в'їзду в Україну та виїзду з України.

Практичні завдання:

1. З Митного кодексу України випишіть та вивчіть визначення:
  - декларація митної вартості;
  - зона митного контролю;
  - митна декларація;
  - митна процедура;
  - митний контроль;
  - митний режим;
  - митна територія України
2. Проаналізувавши Податковий та Митний кодекси України охарактеризуйте процедуру оскарження рішень, дій та бездіяльності органів доходів і зборів (фіскальної служби).
3. Проаналізуйте Закон України «Про дипломатичну службу», визначте поняття:
  - дипломатична служба України;
  - закордонні дипломатичні установи України.
 Зобразіть схематично:
  - систему органів дипломатичної служби;
  - основні завдання дипломатичної служби.

Джерела для підготовки:

1-155, 160-190

***ТЕМА 16. ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ОБОРОНИ
(ОСНОВИ ПРАВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ)***

Для підготовки до практичного заняття студентам потрібно проаналізувати правові засади функціонування оборонного сектору в державі; поняття, види та структуру Збройних Сил України.

Для опрацювання питань курсу потрібно проаналізувати військове законодавство, визначити поняття військової служби, адміністративну відповідальність за порушення законодавства про військовий обов'язок та військову

службу

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 30/14

Питання для обговорення:

1. Організаційно-правові засади публічного адміністрування оборони України.
2. Збройні Сили України: поняття, види, керівництво.
3. Адміністративно-правовий статус центрального органу виконавчої влади, який реалізує оборонну політику в Україні.
4. Адміністративно-правовий статус начальника генерального штабу Збройних Сил України.
5. Повноваження Президента України у сфері оборони.

Контрольні питання:

- 1) Які організаційно-правові засади управління обороною ви можете назвати?
- 2) На які органи державної влади покладено повноваження щодо оборони України, а також її забезпечення?
- 3) Дайте визначення поняття «Збройні Сили України».
- 4) Назвіть органи, уповноважені здійснювати загальне керівництво Збройними Силами України.
- 5) Які функції покладено на Міністерство оборони України?

Практичні завдання:

1. Використовуючи Закон України «Про Збройні Сили України» дайте визначення понять:

- Збройні Сили України;
  - Військово-політичне керівництво Збройними Силами України;
  - Адміністративне керівництво Збройними Силами України;
- зобразіть схематично:
- структуру Збройних Сил України;
  - основні складові діяльності Збройних Сил України.

2. На основі аналізу норм Закону України «Про оборону України» дайте визначення понять:

- оборона України;
- обороноздатність держави;
- збройна агресія;
- воєнний стан;

зобразіть схематично:

- заходи щодо підготовки держави до оборони;
- основні функції Міністерства оборони України.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 31/15

Питання для обговорення:

1. Характеристика воєнної доктрини України.
2. Поняття військового обов'язку та військової служби.
3. Адміністративно-правовий статус військовослужбовців, військовозобов'язаних.
4. Процедура комплектування Збройних Сил України
5. Адміністративна відповідальність за порушення законодавства про військовий обов'язок і військову службу

Контрольні питання:

- 1) Як комплектуються Збройні Сили України? Якими нормативно-правовими актами врегульовано цей процес?
- 2) Яким чином проходить підготовка до військової служби?
- 3) Назвіть, з якого року починається призовний вік, а також підстави для надання відстрочення і звільнення від призову на строкову військову службу?
- 4) Право на альтернативну (невійськову) службу.
- 5) У чому полягає проходження військової служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях? Порядок її проходження громадянами України.
- 6) Якими нормативно-правовими актами передбачено адміністративну відповідальність за порушення законодавства про військовий обов'язок і військову службу?

Практичне завдання:

Використовуючи законодавство про військовий обов'язок та військову службу випишіть підстави для звільнення від військової служби та підстави відстрочення військової служби.

Джерела для підготовки:

1-33, 40-77, 79-190

ТЕМА 17. ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ (ОСНОВИ ПРАВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ)

Підготовка до практичного заняття включає вивчення: організаційно-правових засади публічного адміністрування національної безпеки; правового режиму державного кордону та його охорони.

Потрібно визначити поняття та види надзвичайних ситуацій; правові основи забезпечення безпеки в надзвичайних ситуаціях; державну систему запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій; види та повноваження органів щодо забезпечення безпеки в надзвичайних ситуаціях.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 32/16

Питання для обговорення:

1. Організаційно-правові засади публічного адміністрування у сфері національної безпеки. Стратегії з безпеки.
2. Характеристика об'єктів та суб'єктів національної безпеки.
3. Загрози національним інтересам і національній безпеці України.
4. Правове регулювання та адміністрування кібербезпеки в Україні.
5. Демократичний цивільний контроль за безпекою.
6. Державний кордон та його охорона.
7. Основні напрями державної політики з питань національної безпеки.
8. Поняття та види надзвичайних ситуацій. Правові основи забезпечення безпеки в надзвичайних ситуаціях.
9. Державна система запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій
10. Адміністративно-правовий статус, структурні підрозділи, завдання та повноваження діяльності діючого центрального органу України щодо забезпечення безпеки в надзвичайних ситуаціях.

Контрольні питання:

- 1) Дайте поняття та назвіть основні об'єкти національної безпеки України.

2) Назвіть характерні риси національної безпеки України як об'єкта державного управління.

3) Вкажіть основні загрози національній безпеці України в контексті концептуальної доктрини та чинного законодавства.

4) Назвіть основних суб'єктів державного управління у сфері національної безпеки України та класифікуйте їх.

5) Які повноваження має Рада національної безпеки і оборони України та Служба безпеки України у сфері національної безпеки України?

6) Охарактеризуйте адміністративно-правовий режим охорони державного кордону та повноваження Державної прикордонної служби України.

7) Які органи і на підставі яких законодавчих актів здійснюють контроль та нагляд у сфері національної безпеки України?

8) Які розрізняють надзвичайні ситуації?

9) Назвіть координуючі органи єдиної державної системи запобігання надзвичайним ситуаціям та реагування на них.

10) Назвіть основні завдання центрального органу виконавчої влади України щодо ліквідації надзвичайних ситуацій.

Практичні завдання:

1. На основі аналізу положень законодавства про національну безпеку дайте визначення понять національна безпека України, загрози національній безпеці України, стратегія національної безпеки України, стратегія воєнної безпеки України, стратегія кібербезпеки України, стратегічний оборонний бюлетень України, стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України, стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України, демократичний цивільний контроль.

2. Зобразіть схематично:

- основні принципами, що визначають порядок формування державної політики у сферах національної безпеки і оборони;

- пріоритети національних інтересів.

3. Використовуючи Кодекс цивільного захисту України випишіть поняття:

- епідемія;

- епізоотія;

- епіфітотія;

- катастрофа;

- надзвичайна ситуація;

- стихійне лихо;

- запобігання виникненню надзвичайних ситуацій;

- цивільний захист.

Зобразіть схематично:

- режими функціонування єдиної державної системи цивільного захисту;

- види суб'єктів забезпечення цивільного захисту;

- права та обов'язки громадян у сфері цивільного захисту

Джерела для підготовки:

1-190

ТЕМА 18. ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

При вивченні питань для практичного заняття потрібно ознайомитись з сучасним законодавством, яка регулює публічне адміністрування внутрішніми справами. Проаналізувати адміністративно-правові засади управління внутрішніми справами, структуру органів внутрішніх справ, порядок проходження та просування по службі в органах внутрішніх справ.

Варто звернути увагу на питання службової дисципліни в органах внутрішніх справ та відповідальності.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 33/17

Питання для обговорення:

1. Організаційно-правові засади публічного адміністрування внутрішніх справ
2. Структура та повноваження Міністерства внутрішніх справ (МВС) України.
3. Основні види та акти адміністрування внутрішніх справ.
4. Поліцейське право. Поліція та основні завдання її діяльності. Адміністративно-правовий статус поліцейського.
5. Національна гвардія: повноваження та функції.
6. Міграційна служба в системі адміністрування внутрішніх справ України. Адміністративні послуги міграційної сфери.

Контрольні питання:

- 1) Визначте поняття сфери внутрішніх справ як об'єкта публічного адміністрування.
- 2) Основні види, форми та акти адміністрування в органах внутрішніх справ.
- 3) Організаційна структура Міністерства внутрішніх справ України.
- 4) Національна поліція та основні види її діяльності.
- 5) Які Ви знаєте види поліції?
- 6) Основні завдання та права громадських формувань в охороні громадського порядку.
- 7) Внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ України, їх призначення, основні завдання і права.
- 8) Яка процедура прийняття на службу в органи внутрішніх справ?
- 9) Які обмеження, пов'язані зі службою, передбачено для осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ?
- 10) Назвіть правові засади проходження служби в органах внутрішніх справ.
- 11) Що розуміється під службовою дисципліною в органах внутрішніх справ?
- 12) Які види заохочень можуть бути застосовані до працівників органів внутрішніх справ?
- 13) Які види дисциплінарних стягнень можуть накладатися на працівників органів внутрішніх справ?

Практичні завдання:

1. Використовуючи Закон України «Про Національну гвардію України»:
  - випишіть поняття «Національна гвардія України»,
  - зобразіть схематично основні функції Національної гвардії України.
2. Із Закону України «Про національну поліцію» випишіть:
  - поняття «Національна поліція України»;
  - завдання поліції;
  - принципи діяльності поліції.

Зобразіть схематично:

- систему та склад поліції;
- види поліцейських заходів впливу

3. Використовуючи офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ зобразіть схематично структуру МВС України.

4. Використовуючи нормативно-правові акти опишіть процедуру отримання паспорта громадянина України, біометричного паспорта. Якими нормативно-правовими актами вона регулюється?

Джерела для підготовки:

1-190

ТЕМА 19. ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ЮСТИЦІЇ ТА АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Студентам потрібно вивчити організаційно-правові засади адміністрування органів юстиції, систему та структуру органів юстиції, діяльність реєстраційної служби. Знати які є види реєстрів, загальну характеристика процедури реєстрації. Організацію нотаріальної служби та її взаємодію з органами юстиції. Слід розглянути питання щодо надання безоплатної правової допомоги, взаємодії органів юстиції з судовою системою та адвокатурою, імплементації законодавства України до законодавства ЄС, реєстрації в органах юстиції підзаконних нормативно-правових актів.

Окрему увагу слід звернути на антикорупційне законодавство України, міжнародні стандарти прозорості діяльності публічної адміністрації, участь органів публічної влади в запобіганні корупції та очищенні влади (люстрації) в Україні. Також студенти мають володіти знаннями щодо фінансового контролю для запобігання корупції, процедури Е-декларування.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 34/18

Питання для обговорення:

1. Організаційно-правові засади публічного адміністрування юстицією.
2. Повноваження Міністерства юстиції України та його територіальних органів
3. Діяльність органів юстиції щодо забезпечення функціонування нотаріату, органів виконання покарань, обліку громадян.
4. Роль органів юстиції у наданні безоплатної правової допомоги
5. Діяльність Міністерства Юстиції щодо реалізації положень закону про очищення влади (люстрації)
6. Взаємодія юстиції та інших органів публічної влади щодо імплементації законодавства України до законодавства ЄС та реєстрації нормативно-правових актів.
7. Поняття корупції та запобігання корупції.
8. Суб'єкти та методи запобігання корупції.
9. Зони підвищеного корупційного ризику в публічній адміністрації.
10. Фінансовий контроль щодо запобігання корупції.
11. Подання електронних декларацій суб'єктами владних повноважень.
12. Корупційні адміністративні правопорушення.

Контрольні питання:

- 1) Які державні органи становлять систему органів адміністрування юстицією?

- 2) Які нормативні акти закріплюють повноваження органів публічного адміністрування в сфері юстиції?
- 3) Які напрямки розвитку української юстиції є на сьогодні пріоритетними?
- 4) Що виступає об'єктами державного управління у сфері юстиції?
- 5) Які форми і методи публічного адміністрування застосовують у своїй діяльності органи юстиції?
- 6) Що таке корупція?
- 7) Відмежуйте корупційні правопорушення від службових правопорушень.
- 8) Що таке моніторинг способу життя публічних осіб?

Практичні завдання:

1. Використовуючи Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України» зобразіть схематично:

- основні завдання Мін'юсту;
- повноваження Міністра Юстиції.

2. Який орган, згідно діючого законодавства, здійснює державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади? Які саме акти підлягають державній реєстрації?

3. Народний депутат М. під час відпочинку зустрівся на Мальдівах з керівником ТЕС одного з регіонів України. Виявляється у них були спільні знайомі. Зібравшись групою вихідці з України відвідали парк розваг та брали участь в екскурсіях. Для оперативного розрахунку у відділенні місцевого банку вони відкрили карткові рахунки, оскільки курс обміну був не вигідний. Дайте правовий аналіз ситуації.

Джерела для підготовки:

1-20, 31-100, 170-190

ТЕМА 20. ОРГАНІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ (ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА)

При підготовці до практичного заняття потрібно опрацювати питання щодо поняття та складових інформаційних ресурсів у публічному адмініструванні, організаційно-правових засад інформаційної діяльності (створення, збереження, охорони, захисту, зміни інформації,

Студентам потрібно визначити систему органів управління інформаційними ресурсами, адміністративну відповідальність за порушення в інформаційній сфері (відповідні склади правопорушень).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 35/19

Питання для обговорення:

1. Організаційно-правові засади публічного адміністрування в інформаційній сфері.
2. Інформація як об'єкт інформаційних відносин та інформаційна діяльність.
3. Види інформації. Масова інформація. Офіційна інформація.
4. Публічна інформація та доступ до неї. Інформування про діяльність суб'єктів владних повноважень. Службова таємниця.
5. Персональні дані та особливості доступу до них під час здійснення публічної діяльності.
6. Захист авторського права. Адміністративні проступки з порушення авторського права.

7. Особливості використання та захисту персональних даних.
8. Електронне урядування.

Контрольні питання:

- 1) Дайте визначення інформації та інформаційних ресурсів.
- 2) Назвіть складові права на інформацію.
- 3) Які передбачено режими доступу до інформації?
- 4) Яка інформація належить до конфіденційної?
- 5) Яка інформація належить до таємної?
- 6) Яка інформація належить до службової?
- 7) Назвіть учасників інформаційних правовідносин.
- 8) Охарактеризуйте об'єкт інформаційних правовідносин.
- 9) Назвіть складові інформаційних ресурсів.

Практичні завдання:

1. Використовуючи Закон України «Про інформацію»
  - зобразіть схематично види інформації;
  - дайте визначення понять: «інформація», «захист інформації».
2. Із Закону України «Про доступ до публічної інформації» випишіть поняття публічної інформації.
3. Напишіть запит на отримання публічної інформації.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 36/20

Питання для обговорення:

1. Порівняльний аналіз понять: інформатизація, цифрова економіка, електронне адміністрування.
2. Електронні документи та електронний документообіг у публічній сфері.
3. Адміністративно-правовий статус центрального органу виконавчої влади, який реалізує інформаційну політику.
4. Адміністративно-правовий статус інших органів інформаційного адміністрування.
5. Адміністративна відповідальність за порушення в інформаційній сфері.

Контрольні питання:

- 1) Назвіть джерела управлінської інформації.
- 2) Назвіть ознаки інформаційних систем.
- 3) Які правові засади управління інформаційними ресурсами?
- 4) Назвіть організаційні засади управління інформаційними ресурсами.
- 5) Яка система органів управління інформаційними ресурсами?
- 6) Назвіть спеціально уповноважені центральні органи виконавчої влади, які здійснюють управління в інформаційній сфері.
- 7) За які порушення законодавства в інформаційній сфері встановлено адміністративну відповідальність?

Практичне завдання:

Випишіть та охарактеризуйте 2 склади адміністративних проступків в інформаційній сфері.

Джерела для підготовки:

1-190

Підсумковий контроль знань студентів (екзамен) за результатами вивчення навчальної дисципліни

ДЖЕРЕЛА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

Основні джерела

1. Control over administration: legislative, executive and judicial / Ashutosh Kumar and other. Modul paper. Department of Political Science, Panjab University, Chandigarh. URL: https://epgp.inflibnet.ac.in/epgpdata/uploads/epgp_content/S000029PE/P001576/M019856/ET/15141858031econtentmodule8.pdf
2. Financial Control definition. URL: <https://www.lawinsider.com/dictionary/financial-control>
3. Bovaird T. Public Management and Governance / Tony Bovaird, Elke Loffer (eds). London : Taylor&Francis Group, 2003. 255 p.
4. Петровська І. І. Хрестоматія з адміністративного права України для ЄДКІ. Івано-Франківськ : репозитарій ПНУ, 2023. 183 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/18717>
5. Петровська І. І. Адміністративне право України: Хрестоматія. Івано-Франківськ : репозитарій ПНУ, 2023. 28 с. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/16268>
6. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галуцько, П. Діхтієвський, О.Кузьменко та ін. ; за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання третє. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 584 с
7. Адміністративне право України : підручник / В. В. Серета, О. Л.Хитра, Ю. С. Назар, Д. І. Йосифович, Я. М. Когут та ін. ; за заг. ред. Ю. С. Назара. Львів : ЛьвДУВС, 2021. 680 с.
8. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с.
9. Адміністративне право України: підручник / за заг. ред. Ю.П. Битяка, В.М. Гаращука, В.В. Зуй. 2-ге вид., перероб. та допов. Х.: Право, 2013. 656 с.
10. Захист та дотримання прав громадян органами Національної поліції України в умовах воєнного стану : тези доп. учасників наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 7 груд. 2022 р.). МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця : ХНУВС, 2022. 172 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/fde67ef9-fd35-406c-accs-dfaa7e4f4502/content#page=84>
11. Адміністративне право. Загальна частина (альбом схем) [текст]: навч.пос. / О.В.Кузьменко, І.Д. Пастух, М.В.Плугатир, М.В.Співак. К.: Центр учбової літератури, 2015. 232 с.
12. Загальне адміністративне право: підручник / за заг. ред. І. С. Гриценка. К. : Юрінком Інтер, 2015. 568с.
13. Петровська І. І. Правові засади парламентського бюджетного контролю. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2017. Вип.45. С. 96-106. URL: <http://lib.pu.if.ua:8080/handle/123456789/8381> (дата звернення 27.08.2023)
14. Петровська І.І. До питання адміністративно-правового змісту поняття публічний контроль. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2018. Вип.46. С.35-44. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/8416>

15. Петровська І.І. Загальна характеристика законодавства про воєнний стан в Україні. *Multidisciplinary academic notes. Science research and practices. Proceedings of the XV International Scientific and Practical Conference. Madrid, Spain. 2022. Pp. 278-281.* URL: <https://isg-konf.com/multidisciplinary-academic-notes-science-research-and-practice/> Available at : DOI: 10.46299/ISG.2022.1.15

16. Петровська І.І. Окремі питання антикорупційної діяльності в Україні. Матеріали IV міжнародного правничого форуму «Права людини та публічне врядування» 21 травня 2021 року. Чернівці. Чернівецький університет імені Ю. Федьковича. С.101-104.

17. Петровська І.І. Окремі питання процедури оскарження контрольних заходів митних органів. *Матеріали для II Всеукраїнського правничого форуму «Права людини та публічне врядування»* (15 травня 2019 року). м. Чернівці: Технодрук, 2019. С. 83-87

18. Петровська І.І. Правові засади діяльності публічної служби під час війни. Колективна монографія. Підрозділ 3.6. Основні напрями модернізації Конституції України в умовах вступу України до Європейського Союзу : монографія / за загальною редакцією В. І. Розвадовського. Івано-Франківськ, 2023. С.238-263

Додаткові джерела

19. Петровська І.І. Правові засади забезпечення територіальної цілісності та національної безпеки як основ соборності України в інформаційній діяльності публічних службовців. Матеріали IX Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю «Соборність як фундаментальна складова ідеології українського націоналізму». Івано-Франківськ, 16-17 квітня 2021 року / наук.ред. О.М. Сич. Івано-Франківськ : Лілея Н.В., 2021. С.120-127

20. Петровська І.І. Публічний контроль у демократичному суспільстві. Матеріали міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Міжнародні і національні механізми прямої демократії : теорія і практика» 22 січня 2021 року. Івано-Франківськ : НАІР, 2021. С.212-218

21. Стрельченко О. Г., Бухтіярова І. Г., Бухтіяров О. А.. Доктринальна характеристика суб'єктів публічної адміністрації: сучасний вимір у рамках європеїзації суспільства. *Правова позиція*, № 2 (35), 2022. С. 22-26. URL: <https://legalposition.umsf.in.ua/archive/2022/2/4.pdf>

22. Чорний О.О. Формування сучасного механізму контролю в публічному управлінні: розробка загальної концепції дослідження. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. Випуск 3, 2023. С. 211-215. URL: <https://chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/article/view/451/405>

23. Дахова І.І., Ковтун В.І. Забезпечення права на ефективний засіб правового захисту в умовах воєнного стану. *Науковий вісник публічного та приватного права* Випуск 3, 2023. С.79-85 DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2023.3.13>

24. Кунєв Ю.Д. Етапи розвитку адміністративного права / Свобода, безпека та незалежність: правовий вимір: [Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, Національний авіаційний університет, 24 лютого 2023 р.] С. 200-203. URL <https://dspace.nau.edu.ua/handle/NAU/59030>

25. Міхровська М. С. Людиноцентризм, адміністративне право та електронне врядування. *Право і суспільство* № 2/2023. Т. 2. С. 154-160. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.2.2.23>

26. Коломоєць Т. Громадський контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування як суб'єктів адміністративного права України: пріоритети дослідження та вдосконалення правових засад. Підприємництво, господарство і право. 2012. № 5. С. 3-6
27. Колпаков В. К. Адміністративно-деліктний правовий феномен: Монографія. К.: Юрінком Інтер, 2004. 528 с.
28. Кравцова Т. Адміністративно-правова природа діяльності держави і сфері економіки. Підприємництво, господарство і право. 2011. №4. С.104-106
29. Мединська Л. Правові форми фінансового забезпечення соціально-культурної сфери в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2011. №5. С.98-101
30. Мельник Р.С., Мосьондз С.О. Адміністративне право України (у схемах та коментарях) : навч. посібник / Р.С.Мельник, С.О.Мосьондз; за ред. Р.С.Мельника. К. : Юрінком Інтер, 2015. 344 с.
31. Нашинець-Наумова А. Адміністративні послуги в діяльності вітчизняних корпорацій. Підприємництво, господарство і право. 2012. № 5. С.17-20
32. Омельченко А. Система та правовий статус органів державного управління зовнішньоекономічною діяльністю в Україні. Юридична Україна. 2011. №9. С. 97-101.
33. Основи адміністративного права України : навчально-методичний посібник [Л.Р. Біла-Тіунова, Л.М. Корнута, М.І. Сідор].О: Фенікс, 2015. 122 с.
34. Петровська І.І. Деякі підходи до визначення категорії «фінансовий контроль». Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина : Матеріали щорічної Всеукраїнської науково практичної конференції молодих вчених та аспірантів (16 травня 2014 року). Івано Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2014. С.28-31
35. Петровська І.І. До питання реалізації Стратегії сталого розвитку «Україна 2020 у сфері публічного контролю». Науково інформаційний вісник Івано Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія Право. Івано Франківськ: Редакційно видавничий відділ Івано Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, 2016. Вип. 2 (14). С. 84-89
36. Петровська І.І. Загальна характеристика концепції розвитку системи управління державними фінансами. Матеріали міжнародної науково практичної конференції «Актуальні питання правової теорії та юридичної практики» (11-12 жовтня 2013 року). Ужгород. С. 152-153.
37. Петровська І.І. Окремі питання здійснення фінансового моніторингу в Україні. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України [текст] : Збірник наукових статей. Випуск 39. Івано Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2015. С.21-32
38. Петровська І.І. Окремі питання здійснення фінансового моніторингу в Україні. Гуманітарний та інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих учених: матеріали I Міжнародної науково практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених «Гуманітарний та інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих учених», м. Одеса, 24 квітня 2015 року. У 3 частинах. Одеса : Міжнародний гуманітарний університет, 2015. Частина I. С.126-128

39. Петровська І.І. Окремі питання нормативно правового регулювання контрольно-фінансової діяльності в Україні. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України [текст] : Збірник наукових статей. Випуск 32. Івано Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2013. С. 58-64 URL: http://lib.pu.if.ua/files/zbirnyky/zb32_2013.pdf
40. Петровська І.І. Окремі питання теоретико-правового регулювання бюджетного контролю. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку держави і права» (18-19 жовтня 2013 року). Львів. С. 71-73
41. Петровська І.І. Правові засади здійснення податкового контролю в Україні. «Пріоритетні напрямки розвитку правової системи України»: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 31 січня-01 лютого 2014 р. Львів: У 2 частинах. Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2014. Частина II. 136 с. С. 55-57
42. Петровська І.І. Правові засади здійснення фінансового моніторингу: вітчизняні та міжнародні стандарти. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція. Том 1. 2013. С. 138-140
43. Петровська І.І. Фінансовий контроль в системі заходів запобігання та протидії корупції в Україні: загальна характеристика. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України [текст] : Збірник наукових статей. Випуск 34. Івано Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2014. С. 61-71
44. Петровська І.І. Фінансове право: навч.мет. пос. Івано-Франківськ: ННЮІ, 2017. 149 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/3144.pdf>
45. Адміністративно-правове регулювання діяльності патрульної поліції щодо забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні: монографія. / Х.П. Ярмакі, Р.М. Пилипів, М.Ю. Веселов. Житомир: Вид О.О. Євнюк, 2019. 240 с.
46. Адміністративна діяльність поліції в питаннях та відповідях: навчальний посібник. К.: Видавництво «Центр учбової літератури», 2017. 196 с.
47. Кішіловський М., Кішіловська І. Адміністративна стратегія. Ваша успішна кар'єра у сфері державного управління. К.: Основи. 2017. 368с.
48. Ядерна безпека : міжнародний та національний вимір: монографія. колектив авторів / За заг.ред. В.І. Розвадовського. Івано-Франківськ, 2017. 319 с.
49. Права людини та публічне врядування. Матеріали всеукраїнського форуму 15 березня 2018 року. / Уклад. І.В.Ковбас, А.М.Худик, В.А.Вдовічен, С.М.Боднар, П.І. Крайній. Чернівці : Технодрук, 2018. 192 с.
50. Вдосконалення правового регулювання прав та основних свобод людини і громадянина. Матеріали щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених (3-4 травня 2019 р.). Івано-Франківськ, 2019. 278 с
51. Проблеми трансформації конституційних засад фінансової та матеріальної основи місцевого самоврядування в умовах децентралізації публічної влади в Україні: матеріали міжнародної онлайн-конференції з питань децентралізації. Івано-Франківськ, 25 червня 2020 року / упорядник В.І. Розвадовський. ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» Івано-Франківськ.

52. Петровська І.І. Правові засади забезпечення територіальної цілісності та національної безпеки як основ соборності України в інформаційній діяльності публічних службовців. Матеріали ІХ Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю «Соборність як фундаментальна складова ідеології українського націоналізму». Івано-Франківськ, 16-17 квітня 2021 року / наук.ред. О.М. Сич. Івано-Франківськ : Лілея Н.В., 2021. С.120-127

53. Петровська І.І. Окремі питання антикорупційної діяльності в Україні. Матеріали ІV міжнародного правничого форуму «Права людини та публічне врядування» 21 травня 2021 року. Чернівці. Чернівецький університет імені Ю. Федьковича. С.101-104.

54. Петровська І.І. Публічний контроль у демократичному суспільстві. Матеріали міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Міжнародні і національні механізми прямої демократії : теорія і практика» 22 січня 2021 року. Івано-Франківськ : НАІР, 2021. С.212-218

Нормативно-правові акти

55. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (тут і надалі – дата звернення 25 січня 2022 року)

56. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (ч.1)
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text> (ч.2)

57. Кодекс цивільного захисту від 2.10.2012. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>

58. Конституція України. Відомості Верховної Ради. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

59. Концепція державної житлової політики від 30.06.1995: Верховна Рада України № 254к/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/95-%D0%B2%D1%80#Text>

60. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>

61. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон від 19.11.1992. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>

62. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>

63. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 6.04.2000р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text>

64. Повітряний кодекс України від 19.05.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#Text>

65. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

66. Положення про адміністративні комісії Української РСР: Затверджене Указом Президії Верховної Ради УРСР від 9 березня 1988 р. ВВР. 1988. № 12. Ст. 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5540-11#Text>

67. Про затвердження Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі

автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів: Постанова Кабінету Міністрів України від 7 вересня 1998 р. № 1388. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1388-98-%D0%BF#Text>

68. Про автомобільний транспорт: Закон України від 5 квітня 2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14#Text>

69. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон від 05.07.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>

70. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 1 грудня 1994 р. ВВР. 1994. № 52. Ст. 455. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264/94-%D0%B2%D1%80#Text>

71. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 № 5203-VI зі змінами URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>

72. Про альтернативну (невійськову) службу: Закон України від 12.12.1991 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1975-12#Text>

73. Про Антимонопольний комітет України : Закон України від 26.11.1993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#Text>

74. Про архітектурну діяльність: Закон України від 20.05.1999. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-14#Text>

75. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

76. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text>

77. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2007 . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>

78. Про безоплатну правову допомогу : Закон від 02.06.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text>

79. Про бібліотеки і бібліотечну справу: Закон від 27.01.1995 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80#Text>

80. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2012 . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text>

81. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>

82. Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей : Закон України від 21.09.1999. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1068-14>

83. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. ВВР. 2006. № 30. Ст. 260.

84. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку : Закон від 08.02.1995 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/39/95-%D0%B2%D1%80>

85. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25.03.1992. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2232-12>

86. Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України : Закон від 07.03.2002 № 3099-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3099-14>

87. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 р. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2013. № 1. ст.1

88. Про громадянство України: Закон України від 18.01.2001. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>
89. Про гуманітарну допомогу : Закон України від 22.10.1999. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1192-14>
90. Про депозитарну систему України : Закон України від 06.07.2012 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5178-17>
91. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>
92. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України Верховна Рада України: Закон від 23.03.2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>
93. Про Державний бюджет України на 2020 рік: Закон України від 14.11.2019 . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/294-IX>
94. Про державний кордон України: Закон України від 4.11.1991. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1777-12>
95. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів : Закон України від 23.09.1997. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80>
96. Про державну реєстрацію актів цивільного стану : Закон від 01.07.2010. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2398-17>
97. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 1.07.2010. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2398-17>
98. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 1.07.2004. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>
99. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
100. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
101. Про державну таємницю : Закон від 21.01.1994 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>
102. Про деякі питання перегляду постанов судів у справах про адміністративні правопорушення: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 5 грудня 2003 р. № 10. Вісник Верховного Суду України. 2004. № 1.
103. Про джерела фінансування органів державної влади: Закон України від 30.06.1999 № 783-XIV . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/783-14>
104. Про дипломатичну службу: Закон України від 20.09.2001. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2728-14>
105. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5.02.2015. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
106. Про дозвільну діяльність у сфері використання ядерної енергії: Закон України від 11 січня 2000 р. ВВР. 2000. № 9. Ст. 68.
107. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України від 6 вересня 2005 р. ВВР. 2005. № 48. Ст. 483.
108. Про дорожній рух: Закон України від 30 червня 1993 р. ВВР. 1993. № 31. Ст. 338 (зі змінами).

109. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939_17
110. Про друковані засоби масової інформації (преси) в Україні: Закон України від 16.11.1992. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2782-12>
111. Про електроенергетику: Закон України від 16.10.1997. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/575/97-%D0%B2%D1%80>
112. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 5.10.2017 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#n534>
113. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/851-15>
114. Про житлово-комунальні послуги: Закон України від 24.06.2004 № 1875-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1875-15>
115. Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон: Закон України від 13.10.1992. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2673-12>
116. Про закордонних українців: Закон України від 4.03.2004. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1582-15>
117. Про залізничний транспорт: Закон України від 04.07.1996 № 273/96-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/273/96-%D0%B2%D1%80>
118. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
119. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від від 14.10.2014. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1702_18
120. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
121. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності : Закон від 11.09.2003. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1160-15>
122. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 1 листопада 1996 р. № 9. Бюлетень законодавства і юридичної практики України. 2004. № 11. С. 20.
123. Про затвердження зразка бланка, технічного опису та Порядку оформлення, видачі, обміну, пересилання, вилучення, повернення державі, знищення паспорта громадянина України для виїзду за кордон, його тимчасового затримання та вилучення: Постанова КМУ від 07.05.2014 № 152 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/152-2014-%D0%BF>
124. Про затвердження Інструкції з діловодства за зверненням громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. № 348. ОВУ. 1997. № 16. Ст. 86 89.
125. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення : Наказ Мін'юсту України від 19.12.2011 № 3539/5 . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1465-11>

126. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: Наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15>

127. Про затвердження Інструкції з оформлення працівниками Державтоінспекції МВС матеріалів про адміністративні порушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху : Наказ МВС України від 26.02.2009 № 77 . URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0374-09>

128. Про затвердження Положення про дозвільну систему: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 р. № 576 (зі змінами).

129. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF>

130. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : Постанова КМУ від 28.10.2015. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%BF>

131. Про затвердження Порядку подання і реєстрації декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки : Постанова КМ України від 5 червня 2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440-2013-%D0%BF#Text>

132. Про затвердження Порядку продовження строку перебування та продовження або скорочення строку тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства на території України: Постанова КМУ від 15 лютого 2012 р. № 150. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/150-2012-%D0%BF#Text>

133. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80>

134. Про захист персональних даних : Закон від 01.06.2010. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>

135. Про захист прав споживачів: Закон України в редакції від 1 грудня 2005 р., ВВР. 2006. № 7. Ст. 84.

136. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>

137. Про Збройні Сили України: Закон України від 6.12.1991. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1934-12>

138. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовтня 1996 р. ВВР. 1996. № 47. Ст. 256.

139. Про інформацію: Закон від 02.10.1992. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

140. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від від 27.02.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>

141. Про Консульський статут України : Указ Президента України від 02.04.1994 № 127/94 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/127/94>

142. Про Концепцію Національної програми інформатизації: Закон України від 04.02.1998. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/75/98-%D0%B2%D1%80?test=XX7MfyrCSgkyLryIZiEWNJ7fHI48Us80msh8Ie6>

143. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 1 червня 2000 р. ВВР. - 2000. № 36. Ст. 299
144. Про Митний тариф України : Закон України від 19.09.2013. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/584-18>
145. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
146. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9.04.1999. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/586-14>
147. Про міський електричний транспорт: Закон України від 29.06.2004 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1914-15>
148. Про науково-технічну інформацію: Закон від 25.06.1993. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3322-12?test=XX7MfyrCSgkyLryIZiEWNJ7fHI48Us80msh8Ie6>
149. Про нафту і газ: Закон України від 12.07.2001. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2665-14>
150. Про Національний архівний фонд та архівні установи : Закон від 24.12.1993. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3814-12>
151. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.2009. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
152. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#n355>
153. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/876-18>
154. Про національну поліцію: Закон України від 02.07.2015. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
155. Про Національну систему конфіденційного зв'язку : Закон України від 10.01.2002. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2919-14>
156. Про оборону України: Закон України від 6.12.1991. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>
157. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон від 18.02.1992 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>
158. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 № 442. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-%D0%BF#Text>
159. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей : Закон від 24.01.1995. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80>
160. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 2.06.2016. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1403-19>
161. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон від 30.06.1993. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3341-12>
162. Про основи містобудування: Закон України від 16.11.1992. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2780-12>
163. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні від 21.03.1991. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/875-12>

164. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.01.1993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text>
165. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.01.1991. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
166. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>
167. Про очищення влади: Закон України від 16.09.2014. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1682-18>
168. Про пожежну безпеку: Закон України від 17 грудня 1993 р. ВВР. 1994. № 5. Ст. 21.
169. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 р. ВВР. 2001. № 23. Ст. 118.
170. Про Положення про Міністерство закордонних справ України : Указ Президента України від 06.04.2011 № 381/2011 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/381/2011>
171. Про Положення про Міністерство оборони України та Положення про Генеральний штаб Збройних Сил України : Указ Президента України від 06.04.2011. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/406/2011/page2>
172. Про попередження насильства в сім'ї : Закон від 15.11.2001. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2789-14>
173. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України: Закон від 21.01.1994. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3857-12>
174. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації : Закон від 23.09.1997. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80>
175. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду: Закон України від 1 грудня 1994 р. ВВР. 1995. №1. Ст.1.
176. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон від 22.09.2011. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>
177. Про природні монополії: Закон України від 20.04.2000. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1682-14>
178. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2015. № 2 3. ст.12
179. Про Раду Національної безпеки та оборони: Закон України від 05.03.1998. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80>
180. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17 липня 1997 р. ВВР. 1997. № 40. Ст. 260.
181. Про Рахункову палату України : Закон України від 2.07.2015. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 36, ст.360. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/576-19>
182. Про регулювання грошово-кредитного ринку : Постанова Правління Національного банку України від 21.03.2012 № 102. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0102500-12>

183. Про регулювання містобудівної діяльності :Закон України від 17.02.2011. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>
184. Про рекламу: Закон України від 03.07.1996. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80>
185. Про санкції : Закон України від 14.08.2014 № 1644 VII. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1644_18
186. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11 грудня 2003 р. зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1382-15#Text>
187. Про створення Державного реєстру джерел іонізуючого випромінювання : Постанова Кабінету Міністрів України від 04.08.1997. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/847-97-%D0%BF>
188. Про страховий фонд документації України : Закон України від 22.03.2001. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2332-14>
189. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2.06.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
190. Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції: Закон України від 2.09.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1669-18#Text>
191. Про транспорт: Закон України від 10.11.1994 № 232/94-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80>
192. Про трубопровідний транспорт: Закон України від 15.05.1996. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/192/96-%D0%B2%D1%80>
193. Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21.09.2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16#Text>
194. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону : Закон від 22.06.2000. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1835-14>
195. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням акціонерного товариства «Всеукраїнський Акціонерний Банк» щодо офіційного тлумачення положень пункту 22 частини першої статті 92 Конституції України, частин першої, третьої статті 2, частини першої статті 38 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про відповідальність юридичних осіб) від 30 травня 2001 р. № 7-рп/2001. Вісник Конституційного Суду України. 2001. № 3. С.11–17.
196. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 39 Конституції України про завчасне сповіщення органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування про проведення зборів, мітингів, походів і демонстрацій (справа щодо завчасного сповіщення про мирні зібрання) 19 квітня 2001 р. № 4-рп/2004. Справа № 1-30/2001. Вісник Конституційного Суду України. 2001 № 2. С. 25-27.

Інформаційні ресурси

1. Локальна внутрішня університетська мережа. Бібліотека та репозитарій <http://lib.pnu.edu.ua/>

2. Верховна Рада України <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
3. Кабінет Міністрів України <https://www.kmu.gov.ua/catalog>
4. Міністерство економіки України <https://www.kmu.gov.ua/catalog/ministerstvo-ekonomiky-ukraini>
5. Міністерство фінансів України <https://www.kmu.gov.ua/catalog/ministerstvo-finansiv-ukraini>
6. Рахункова палата України <https://rp.gov.ua/home/>
7. Національний банк України <https://bank.gov.ua/>
8. Івано-Франківська обласна державна адміністрація <https://www.if.gov.ua/>
9. Івано-Франківська обласна рада <https://orada.if.ua/>
10. Портал «ДІЯ» (для адміністративних послуг). URL: <https://diia.gov.ua>
11. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>
12. Судова практика Верховного Суду України в адміністративних справах. URL: [https://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/46E65A1EF87E9578C2257B4B002E40BC](https://www.viaduk.net/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/46E65A1EF87E9578C2257B4B002E40BC)
13. Каталог діючих центральних органів виконавчої влади. URL: <https://www.kmu.gov.ua/catalog>